2-БЕТ
Партиялар етакчилари жавоб беради

3-БЕТ
Ҳар ернинг ўз демократияси бор

4-БЕТ
Доллар ишқида... заҳар ютганлар

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

ҲУРРИЯТ

1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

Чоршанба кунлари чиқади | 1999 йил 18 - 24 август "Ҳуррият" 33 (135)-сон

Мустақиллик сизга нима берди? Сиз мустақилликка нима бердингиз?.

1. Мустақиллик менга эркин ижод қилишга имконият берди: ўзим танлаган соҳа — макроиқтисод ва фалсафа фанларини ўрганиб дунёни кўриш имкониятини... ва эртанги кунга умид уйғотди.

2. Мен ҳали ўз ўрганган илмимни ҳаётга татбиқ қила олганим йўқ. Лекин юқорида таъкидлаганимдек, умид бор. Бугун дунёдаги макроиқтисодий ривожланишга назар ташлайдиган бўлсак, дунёда ривожланиш уч хил тариқада — ягона йўналишда давом этмоқда. Биринчи тариқа, пул массаси ялпи ички ишлаб чиқарилган маҳсулотга нисбатан 27-35 фоизни ташкил қиладиган мамлакатлар. Буларга Буюк Британия, Германия, Япония, Италия, Франция, Канада мамлакатлари киради. Иккинчиси, пул массаси ялпи ички маҳсулотга нисбатан 11-17 фоизни ташкил қилади. Буларга дунёдаги кўпгина мамлакат қаторида Россия ҳам киради. Учинчи тариқа, сал ўзгача, АҚШда пул массаси ҳар 100 доллар молга 130--140 доллар нақд пул миқдорида.

Биринчи тариқага кирувчи мамлакатлар ўртача 30 фоизлик пул массасига эга бўлиб, бу нарса уларга 100 фоиз ялпи ички маҳсулотларни экспорт қилиш билан қаторда 180 фоиз импорт қилиш имконини яратади. Россияда эса пул массаси бугун ўртача 13 фоизни ташкил этиб, ялпи ишлаб чиқилган маҳсулотларнинг 4/3 қисми ўзлаштириляпти холос.

Шундан келиб чиқадиган бўлсак, келажакда мамлакатимиз ривожланиши учун ялпи ишлаб чиқарилган маҳсулотга нисбатан пул массаси ҳажмини ошириш йўлида улкан ислоҳотларни амалга ошириш даркор. Насиб қилса, мен ҳам бу борада ўз ғояларим билан иштирок этаман.

Ғуломқодир ТУРСУНОВ,
макроиқтисодиёт бўйича тадқиқотчи олим

Ҳиллпирайвер, Ватан байроғи!

БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ: ЯКУНИЙ МАЖЛИС

ДЕПУТАТЛАР ВА САЙЛОВЧИЛАР ҲАЁТИДА УНУТИЛМАС ВОҚЕА

Чунки мамлакатимиздаги беш йил бурунги ҳаёт тубдан ўзгарди, турмуш-турмуш янгиланди. Дунёқараш мустаҳкамланди. Тафаккур мустақиллашди.

Яйдоқ чўл ўртасида тўртта боласи билан қунишиб турган эр-хотин мустақилман деб кўксига урса ғалати туюлади. Ўша оила уй-жой — бошпана тиклаб олса, эмин-эркин яшай бошласа, бошқалар унинг мустақиллигини тан олади.

Ўзбекистон Олий Мажлиси кейинги беш йилда қабул қилган қонунлар мажмуасини халқимиз мустақиллигини таъминловчи уйга ўхшатиш мумкин. Муҳташам ва пухта қўрғонга ўхшатиш мумкин.

Мустақиллик ва мустаҳкамлик сўзлари бир хил жаранглаб қолмай, уларнинг маъноси ҳам яқин, тез-тез ёнма-ён тилга олиниши жуда табиий. Энг улуғ ва энг азиз мисол — Ватанимиз, зеро, қўлга киритилган мустақилликни мустаҳкамлашдан кўра муқаддасроқ вазифа йўқ. Президент топиб айтганидек, одамларимиз беш йил бурунги одамлар эмас, эндиликда фуқароларнинг жамият ҳаётига аралашуви ҳар қачонгидан фаоллашмоқда. Бу ҳол биринчи навбатда Республика Парламенти томонидан қабул қилинаётган ва ҳаётга жорий этилаётган қонунлар тимсолида ўз ифодасини топмоқда. Олий Мажлиснинг ўтган ўн тўрт сессиясида 10 та кодекс, 130 га яқин қонун, 460 дан ортиқ қарор қабул қилинди, мавжуд қонунларга 200 дан ортиқ ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

Дадил айтиш керакки, буларнинг бари кенг халқ оммаси иштирокида бўлди. Олий Мажлисимиз беш йиллик фаолияти давомида халқнинг сиёсий фаоллашувини ошириш, уларни мамлакат тақдирига, қабул қилинаётган қонунларга бефарқ қолмаслигини таъминловчи тизим яратди.

Демократик сайловлар, қонун лойиҳаларининг умумхалқ муҳокамасига қўйилиши, депутатларнинг сайловчилар билан мунтазам учрашувлари, жойларда қонун ижроси даражасини назорат остига олиш... буларнинг бари пировардида бир улуғ мақсадга — халқнинг фаоллашувига замин яратди. Матбуотда халқ муҳокамасига қўйилган айрим қонунларга 2000 тагача таклиф-мулоҳазалар келиб тушгани, қонун лойиҳалари юзасидан ўтказилган кўплаб давра суҳбатларининг қизғин баҳс-мунозара тусини олиши ҳам халқимизнинг ҳуқуқий-демократик жамият қуриш йўлидаги саъй-ҳаракатларга бефарқ эмаслигини кўрсатмайдими?! Олий Мажлис сессиялари "тинч йўл" билан ўтишидан ажабланадиган, бундан бузуқ хулоса чиқарадиган айрим "дўст"лар буни яхши биладилар.

Олий Мажлис фаолияти, унинг жамият пойдеворини бунёд этишдаги хизматларини гапирганда 1995 йили Президент И.Каримов ташаббуси билан Парламентнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича Вакил лавозими таъсис этилиши хусусида алоҳида тўхталиш керак бўлади. Омбудсман институти ташкил топгач, орадан ўтган ҳар бир йил ва ҳар бир ой сари бу тизим шаклланa, оёққа тура, халқнинг назарига туша бошлади. Энг оддий кишилар оғзида ҳам бизнинг тилимизда талаффузи мураккаброқ бўлган "Омбудсман" атамаси оммалашди. Муҳими - Омбудсман инсон ҳуқуқларини сақлаш, ҳуқуқ муҳофазачисига айланди. Ўтган йиллар мобайнида меҳнаткашлардан жами 8775 та мурожаат келиб тушган. Шулардан 2280 таси суд ҳукмлари, 1597 таси асоссиз қамоққа олиш ва айб эълон қилиш, 1193 таси ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари ходимларининг ғайриҳуқуқий хатти-ҳаракатлари юзасидан. Мурожаатларнинг 2755 таси Тошкент шаҳридан тушган.

Хуллас, рақамлар кўп, қиёслар етарли, лекин ҳамма гап Омбудсман мамлакатимизда инсон ҳуқуқларини муҳофаза қилиш маданиятини шакллантирувчи мутлақо янги хизмат намунасини кўрсатганлигида.

Олий Мажлис - инсон ва жамият бирлигини сақловчи қонунлар яратувчи ва бу қонунлар ижросини назорат этувчи олий орган сифатида Ватанимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш, порлоқ келажак томон дадил одим ташлашга пухта асос яратмоқда. Биринчи чақириқ Республикамиз учун, ҳукуматимиз, халқимиз учун катта тажриба, катта мактаб ва улкан сабоқлар даврига айланди.

Эртага биринчи чақириқнинг якуний сессияси иш бошлайди...

Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

ТОМА-ТОМА КЎЛ БЎЛУР

ЭСКИ ГАП

. Куни кеча янгангиз тўрт дона ручканинг стерженини олиб келди. Бир қарашда арзимас нарса, шундай эмасми? Стерженнинг иккитасида қанча паста қуйилгани кўриниб турибди, иккитаси эса бошдан охири қора рангда. "Барака топгурлар, бунга пастани тўлдириб солишибди-ю", дедим аёлимга.

- Йўқ, дадаси, найча аслида қора рангли экан, - деди.

- Шунақами, - дедим-да стерженни бошқатдан қўлимга олиб кўрдим, зеҳн солиб қаралганда найча бўшдек кўринди, қизиқсиниб "бунга қанча паста қуйилган экан-а, аслида оқ найчаларга қуйиладиган паста ҳам аввалгиларига нисбатан камроқ қуйиладиган бўлиб кетди-ку", деган хаёлга бордим. Гугурт чўпини олиб найчага суқиб кўрсам, чўп йўғонлик қилди.

- Онаси, супургининг чўпидан икки донасини синдириб олиб кел-чи, - дедим.

Буни қаранг, оқ найчадаги пастагача бирор тўрт сантиметр чўп етарли бўлган бўлса, қора найчадаги пастагача суқилган чўп тахминан 12 сантиметрни ташкил қилди.

- Оббо шоввозлар-е, шуни ҳам ўйлаб топишибдими? Қора найчага бор-йўғи 3 сантиметрга етар-етмас жойга паста жойлаштиришибди-ку, - дедим. Рафиқам кўриб оғзи очилиб қолди.

Шундай экан, азиз биродар, сизга бир маслаҳат, стержен керак бўлса, қора рангли стерженни ола кўрманг, ҳамма вақт оқ ранглисидан олинг.

Сиз-у биз шундай қилсак, бу иш билан шуғулланаётган тижоратчими, фирмами бозори касодга учраб, бир гал чув тушадилар-да, кейин улар ҳам қора найчали стерженни олиб келмайдиган бўладилар. Қарабсизки, олам гулистон, қаллобликка қўл урган тадбиркор бўлса, ким бўлмасин, бош қашлаб қолаверади.

Жаҳонгир АБУБАКИРОВ

МУЛОҲАЗА

БУ МЕНИНГ ЮРТИМ!

Ҳар биримизда шу туйғу бўлсин

Яқинда кўп йиллар бирга ишлашган бир танишимни учратиб қолдим. Рус миллатига мансуб киши бўлганлиги учун у билан албатта Россия ва унинг охирги сиёсий ўзгаришлари ҳақида суҳбатлашдик. Россияга бориб келиш ва йўл харажатлари ҳақида гап кетганда у ўзида икки паспорт, ҳам Ўзбекистонники, ҳам Россиянинг паспорти борлигини, боришда Ўзбекистон, келишда Россия паспорти билан йўл патта олишини айтиб қолди. Бу ҳол...

Қай бир маънода танишим уддабуронлик қилгандир. Аммо, масаланинг моҳиятига чуқурроқ назар ташлар эканмиз, бу ҳол менга анча ғализ ва ачинарли туюлди. Чунки, дунёда давлатчилик тарихи бугунги кундаги жаҳон халқлари орасида ниҳоятда чуқур маънога эга бўлиши билан бир қаторда кенг қамровдаги сиёсий тушунчани ҳам ўз ичига олади.

Курраи заминда тарихда ўз давлатчилик сиёсатига эга бўлиб, бугунги кунда ундан маҳрум халқлар ҳали ҳам кам эмас. Уларнинг қачонлардир давлатчилик ҳуқуқлари маҳрум этилишига келсак, бунинг сабаблари турлича.

Биз ҳам яқин йилларгача айнан мана шундай халқлардан эдик, яъни тарихда ўз давлатчилик тажрибамиз бўлган бўлишига қарамай бошқа бир халқнинг қўлида (давлатчилик маъносида) қарам эдик ва ҳаётимизнинг қолган ҳамма томонлари ушбу тушунча билан боғлиқ бўлиб, ўзимизга ёт бўлган мафкура, урф-одат ва бошқа шунга ўхшаш ҳаёт тарзи сунъий равишда ошкора ва яширин куч билан киритилар эди.

Тарих бизга боболаримизнинг курашлари, ўзимизнинг баҳоли қудрат қилган ҳаракатларимиз эвазига бағоят гўзал имкон яратиб берди. Биз бугунги кунда тўлиқ ўз давлатимизга эгамиз.

Шундай экан, ҳозир ушбу заминда яшаётган ҳар бир фуқаромиз ўз ўрнида айнан мана шу давлатнинг фуқароси эканлигини юракдан ҳис этишига шароит яратишимиз ва бу билан уларда кейинчалик Ватан туйғусининг тўлиқ равишда порлаб намоён бўлишига эришишимиз лозим.

Давлат тушунчаси хоҳлаймизми-хоҳламаймизми ҳар ҳолда дунёдаги кўпгина давлатларда бир миллат тушунчасига асосланиб қурилган, яъни миллий давлат десак ҳам бўлади. Бу тушунчадан биз ҳам истисно эмасмиз. Ўзбекистон деганда асосан ўзбек миллати ва унинг атрофида жипслашган бошқа миллатларга мансуб бўлган кишиларнинг фуқаролиги тушунилади. Хўш, шундай экан, биз бугунги кунда бошқа миллат вакилларига ўз тарихимизни, урф-одатларимизни ва бошқа томонларимизни устун қўямизми, йўқ. Устун қўймаймиз, аммо айнан мана шу жойда айтиб ўтишимиз керакки, биз ўз давлатимизнинг бутун қамровини ўзбекларнинг турмуш тарзи асосида яратамиз ва уларнинг яшаш ва ҳаёт мезонини асос қилиб оламиз ва Ўзбекистонда яшовчи бошқа миллат вакилларининг ҳам ижобий тажрибаларини ўз ҳаёт тарзимизга сингдириб борамиз. Уларнинг яхши томонларини, урф-одатларини олиб ўз маънавий бойлигимизни имкон қадар орттириб борамиз. Буни ҳеч ким ҳеч қачон инкор қилган эмас.

Демакки, бизнинг юртимизда яшаётган ҳамма миллат вакиллари ихтиёрий равишда ўзбекларнинг турмуш тарзини асос деб билган ҳолда ўз миллий урф-одатларини, қадрият, дунёқарашларини кенгайтириб тараққий қилдириб боришлари мумкин. Бунга бизда тўлиқ шароит яратилган ва улар қонуний имкониятларга эга.

Мустақиллик бизга нима берди, деган саволга биз, ушбу ҳудудда асосий миллат ҳисобланган ўзбекларнинг миллий давлатчилигини тиклашга имкон берди, деб жавоб берсак бир маънода тўғри бўлади. Иккинчи жиҳатдан бошқаларга ўз миллий ва маънавий бойликларини бизлардан ижобий томонларни олиб бойитишга ҳам имкон яратиб берди.

Давлат тушунчаси бирқадар заминий тушунча бўлиб, у албатта чегара, давлат белгилари, давлат тили ва шунга ўхшаш таркибий ашёлар билан чамбарчас боғлиқдир. Шундай экан, бу тушунчалар, уларнинг ортида турган бошқа майда унсурларнинг ҳамма-ҳаммаси Ўзбекистоннинг давлат эканлигини ҳисобга олган ҳолда унинг ҳар бир фуқаросининг қалбига сингдирилиб борилиши лозимга ўхшайди. Бу жойда, сингдирилиб борилиши, деганда биз мажбурий ҳолатни кўзда тутмаяпмиз.

Маълумки, фуқароларимизнинг кўпчилиги ўзининг миллий мансублигига қарамасдан ушбу даавлатни ўзиники, яъни "Менинг юртим, давлатим" деб қабул қилиб улгурган. Аммо шу билан бирга ҳали ҳамон ўз қалбида Ўзбекистонга нисбатан фарзандлик ҳисси йўқ фуқароларимиз ҳам учрамайди деб бўлмайди. Бундайларнинг чўнтагида ҳозирги кунда иккитадан паспорт бор. Юқорида тилга олинган тушунчаларнинг кўпчилик қисми маънавий тушунча бўлиб, улар бевосита кундалик иқтисодий жараёнга жиддий таъсир қилиб бормайди. Аммо уларни бутунлай таъсирсиз дейиш ҳам хато бўлар эди. Ўз қалбида шу ватанга ўзини фарзанд деб билган инсон фаолияти билан ўзини, мен бошқа миллат вакили, ватаним ҳам бошқа, деб юрган фуқаро фаолияти билан таққосласак яққол кўриниши мумкин.

Демакки, бизнинг ватанимизда ҳали ҳамон вақтинчалик кайфияти билан юрувчи кишилар топилар экан, биз бу вазият ҳақида жиддий ўйлаб кўришимиз керак. Чунки давлат фуқароларининг ичида бундайларнинг мавжудлигини на давлатимизга, на ўша инсонларга бирон ижобий натижа бермайди. Чунки бирон фуқаромизнинг кўнглида ҳали ҳамон, мен шу давлатнинг фуқаросиман, дейишга бирон хаёл халақит берар экан, биз бу фуқаромизга нисбатан ёрдам қўлимизни қанчалик тез чўзсак шунчалик яхши иш қилган бўламиз. Ахир давлатимизнинг ҳар бир фуқароси унинг беқиёс бойлигидир. Давлат ўзига ишонган фуқаролари билан, фуқаролар ўзи ишонган давлати билан фахрланар экан, бундай давлатнинг келажаги буюк, бундай фуқароларнинг маънавияти мустаҳкам бўлади.

Маҳмуд ЙЎЛДОШЕВ

КИСАВУРНИ ХУДО УРДИ!

ҲОДИСА

Қўйлиқ бозори. Одамлар гавжум. Биров уни харид қилади, биров буни. Биров молини мақтайди, биров унга даллоллик қилади. Дунёнинг бор ташвиши шу бозорда каби.

Хуллас, кун айни тиккага келган: писта, қурут сотувчи кампирларнинг ажин босган пешонасидан реза-реза тер ялтираётган, аравакашлар пўш-пўшлаб хушёрликка даъват қилаётган, бирон-бир газета сотиш илинжида "Программа бор" дея қичқираётган аёлгача ризқу-насибасини тераётган бир маҳалда оломон бир томонга гурр этиб ёпирилди. Оломон орасида ёши элликларни қоралаган аёл ҳамёнини урдирганини айтиб, чирқиллади.

Дақиқа ўтмасдан: "Ана кисавур, ушла уни" каби бақир-чақирлар эшитилиб қолди. Одамлар ҳали кисавурга ошиқиб улгурмасдан, "қаҳрамон"имиз бозор дарвозасидан хаёл сурганча кириб келаётган участковойга урилди-ю, иккаласи икки томонга ағдарилаётган симёғоч сингари қулади. Мелиса чаққонроқ эканми, ўрнидан даст турди-ю, кисавурни боса қолди. У осонгина қўлга киритилган "ўлжа"ни қўлдан чиқармаслик учун кисавурни бозордан ташқарига судраб кетди...

ТОМОШАБИН

Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди ва Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси ҳамкорлигида ўтказиладиган

"ҲУҚУҚ ва БУРЧ" ТАНЛОВИ НИЗОМИ

Ҳуқуқий демократик жамият қуриш йўлини танлаган мамлакатимизда қонунчиликни мустаҳкамлаш, аҳолининг ҳуқуқий маданиятини ошириш, шартнома муносабатларида ижро интизомини мустаҳкамлаш борасида маълум силжишлар бўлишига қарамасдан, бу борадаги ишлар янада фаолликни талаб этади.

Бозор иқтисодиёти шаклланиб бораётган даврда хўжалик юритувчи субъектларнинг нормал фаолияти иқтисодиёт соҳасидаги қонунчиликнинг мустаҳкамланиши ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишни талаб этади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди ва Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси хўжалик қонунчилигининг кенг тарғиботи бўйича Республикадаги барча оммавий ахборот воситалари, журналистлар, адибларни "ҲУҚУҚ ВА БУРЧ" танловида иштирок этишга чақиради.

Танловга тақдим этилаётган ижодий ишларда қуйидагиларга эътибор қилиниши сўралади:

- *хўжалик суди судлов ишларини юритишнинг тамойиллари;*
- *хўжалик судлари фаолиятининг такомиллашуви;*
- *хўжалик суди ва халқаро ҳуқуқ;*
- *хўжалик судларининг фаолияти, ютуқлари, муаммолари;*
- *ҳуқуқий маданият ва таълимот;*
- *хўжалик судларининг дунёвий тажрибалари*

Танлов ғолибларини қуйидаги мукофотлар кутади:

Муаллифлар учун

1-ўрин - 20000 сўм
2-ўрин - 15000 сўм
3-ўрин - 10000 сўм

Таҳририятлар учун

1-ўрин - 50000 сўм
2-ўрин - 40000 сўм
3-ўрин - 30000 сўм

Рағбатлантирувчи мукофот 8 та. Ҳар бири 5000 сўмдан

Танловга тақдим этилаётган ижодий ишлар 1999 йил 31 декабрга қадар Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси 30-уй, 2-қаватдаги 31-37-хоналарга топширилади.

(Таҳририят тавсияси билан)

САЙЛОВОЛДИ СУҲБАТЛАР

Маълумки, парламентнинг навбатдаги сессия муҳокамасига қатор янги қонун лойиҳалари билан бирга Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига ҳамда халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тайинлаш тўғрисидаги масала ҳам киритилган. Шу муносабат билан газетамиз ўтган сонда уч партия раҳбарига қуйидаги саволлар билан мурожаат этган эди. Бугун яна икки партия — Фидокорлар миллий демократик ва Халқ демократик партиялари раҳбариятининг ҳам шу саволларга жавобларини ҳавола қилмоқдамиз.

1. Сиз етакчилик қилаётган партия Ватанимиз мустақиллигининг 8 йиллигини қандай янги ютуқлар билан қарши олаяпти?

2. Бўлажак сайлов компаниясида партия нечоғли фаол иштирок этади деб ўйлайсиз?

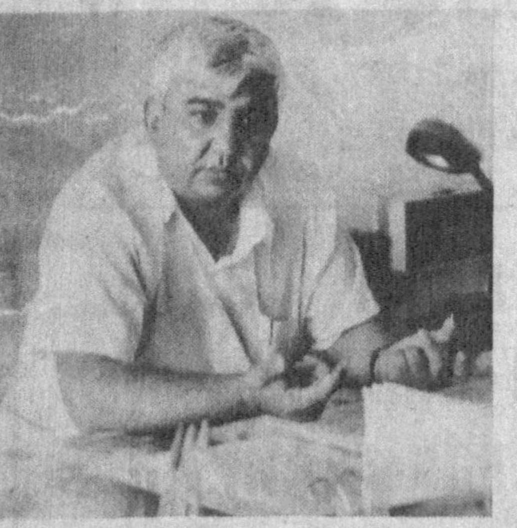

Эркин НОРБЎТАЕВ, Фидокорлар миллий демократик партияси Марказий Кенгаши бош котиби

1.Ўзбекистон Фидокорлар миллий демократик партияси ташкил этилгандан буён ярим йилдан кўпроқ вақт ўтди. Мустақиллигимизнинг саккиз йиллик давридан партиямиз етти ойлик ўрни билан жой олган ва унинг фаолияти ҳам ана шу даврни қамраб олади. Ватанимиз мустақиллигининг саккиз йиллик тўйини Фидокорлар миллий демократик партияси ўзининг ана шу етти ой ичида амалга ошираётган ютуқ ва муваффақиятлар билан қарши олади.

Ҳар бир сиёсий партиянинг ўз мақсадларини рўёбга чиқаришда эришган ютуқларини аввало унинг халқ манфаатлари, эҳтиёж ва талабларини нечоғлик акс эттира олиши ҳамда уларни расмий даражада ҳал қилиш имкониятларига эга бўлиши билан баҳоланиши мумкин. Шулардан келиб чиқиб, жамиятнинг, халқнинг ҳар бир сиёсий партияга нисбатан мойиллик муносабати шаклланиб боради. Унинг ютуқлари ҳам аввало ушбу мезон орқали баҳоланади. Ютуқлар тўғрисида гап кетганда, мен партиямиз фаолияти тўғрисида ёрқинроқ тўхталиб ўтиш лозим деб биламан. Чунки, мавжуд партиялар ичида Фидокорлар партияси энг ёш, лекин шу билан бирга халқнинг кун сайин қизиқиши ортиб бораётган партиядир. Айтиш керакки, биздан олдин ҳам фаолият кўрсатиб келаётган бошқа партиялар шу ўтган йиллар давомида ўзлари ҳақиқий сиёсий куч сифатида халқнинг ишончига сазовор бўлолмади. Улар хатти-ҳаракатларида қандайдир фаолсизлик, халқдан йироқлик сезилиб келди.

Ана шунинг учун ҳамдир, булардан фарқли ўлароқ юзага келиши билан жиддий ишларни бошлаб юборишга улгурган ёш партияга нисбатан қизиқишлар кун сайин ортиб бормоқда.

Оддий тил билан айтганда, биз халқ олдида ўз сиёсий, иқтисодий ва маънавий юзимизни кўрсатишга, уларнинг маълум даражада ишончини қозонишга эришдик, десам фикрим мантиқан ноўрин бўлмайди. Бу давр давомида бугунги кунда жамиятимизда кескин ижтимоий тус касб қилиб турган муайян муаммоларни ижобий томонга силжитиш учун партиямиз фуқаролар ҳамда тегишли давлат муассасаларининг эътиборини жалб қилишга, жиддий назар ташлашга ва айрим амалий ишларни бошлаб юборишга ўзига хос катта туртки берди.

Шу қаторда яна бир нарсага эътиборингизни қаратмоқчиман. Мамлакатимиз сиёсий майдонида Фидокорлар миллий демократик партиясининг юзага келиши ва фаол иш олиб бориши маълум даражада бошқа партияларнинг, ҳатто давлат ва нодавлат институтларнинг ҳам фаоллашувига туртки бўлади, уларни жонлантиради. Демоқчиманки, партиямизнинг мамлакат партиявий тизими ҳамда сиёсий ва демократик муҳитнинг жонланишига муҳим таъсир кўрсатаётганлигининг ўзи биз учун илк ютуқ бўлиб хизмат қилади. Зеро, мақсад ҳам эркин ва очиқ тарзда демократик йўл билан сиёсий кураш олиб бориш ва бу йўлда бошқа партиялар ва сиёсат субъектларини бундай кураш сари чорлаш.

Тараққиёт йўлимизнинг бош мезони - адолатли, демократик фуқаролик жамиятини барпо этиш бугунги ислоҳотларнинг пировард мақсадидир. Муҳим сиёсий куч сифатида ҳар бир партиянинг фаолияти мана шу йўлда амалга ошираётган ишлари орқали ўз ифодасини топади.

Партиямиз демократик фуқаролик жамиятини қуришнинг асосий тамойили — жамоатчилик назоратининг ўрнатилиши деб билади. Зеро, ҳақиқий демократик ва фуқаролик жамияти кенг жамоатчиликнинг сиёсий-ижтимоий жараёнлар устидан ўз назоратини ўрнатиши билан белгиланади. Президентимиз томонидан олға сурилган "Кучли давлатдан кучли фуқаролик жамияти сари" шиори асосида ҳам жамоатчилик назоратини шакллантириш тамойили ётганлиги аниқ. Қачонки, халқ кечаётган барча жараёнлар асл моҳиятини онгли равишда тушуниб етсагина, амалга оширилаётган сиёсатнинг реал ижтимоий воқелик билан ўзаро ҳамоҳанглиги мақсадга йўналтирилган бўлади.

Бугунги Ўзбекистон шароитида ўз манфаатларини англаб олган социал қатламлар, синфлар ва гуруҳларни шакллантириш учун аввало халқ психологиясида ҳамон қотиб қолаётган "давлат", "жамият", "шахс" ва уларнинг ўзаро муносабатлари ва боғлиқлик тушунчаларини том маънода тубдан ўзгартириш, яъни унга моҳиятан "демократик мазмун-маъно" бериш лозим деб ўйлайман. Мен "қотиб қолган сиёсий-ижтимоий қадриятлар" деганда аввало тоталитар тузум таъсири остида омма тафаккурида шаклланиб келган ижтимоий қўрқув, лоқайдлик, бефарқлик, боқимандалик, ижтимоий фаолсизлик каби нодемократик моҳиятдаги иллатларни назарда тутаяпман. Қачонки онг ва тафаккурни ўзгартиришга эришсаккина олий мақсад - озод ва обод жамиятни барпо қилишимиз мумкин. Бундай жамият эса фақат эркин ва озод шахс орқалигина бунёд этилади.

"Фидокор" газетасида партиянинг жамиятимизнинг барча соҳаларида, турмуш тарзимизда учраб турган муаммолар, камчилик ва иллатларнинг ёритилиб борилиши, айрим давлат ёхуд нодавлат муассасалар фаолиятининг салбий жиҳатларига бағишланган танқидий мақолаларнинг чоп этилиши, шунингдек, партиянинг бу борадаги фаолият қирраларининг кенг оммага ёритилиб борилиши фуқароларнинг сиёсий иштирокини фаоллаштиришнинг асосий омилларидан бири бўлган матбуотдан унумли фойдаланишга қаратилган муҳим қадамимиздир. Худди шунингдек, партия буюртмаси билан эфирга узатилаётган иштирокчиларнинг эркин, очиқ мулоқот ва баҳс-мунозараларга асосланган "Баҳс" телевизион кўрсатуви ҳам кенг жамоатчилик психологиясида демократик сиёсий-ижтимоий онг қирраларини шакллантириш, сиёсий, ҳуқуқий маданиятни ошириб боришга қаратилган.

Жамиятнинг демократиялашувини иқтисодий тараққиётсиз тасаввур этиш қийин. Биз қураётган бозор муносабатларига асосланган иқтисодиётни демократик жамиятнинг муҳим белгиси бўлган сиёсий плюрализмнинг иқтисодий қиёси деб таърифлаш мумкин. Демоқчиманки, иқтисодиёт жамият тараққиётини белгилаб берувчи асосий омил ва ўзига хос пойдевор сифатида гавдаланади. Шундай экан, жамиятни демократиялаштириш ҳақида сўз кетганда, биз аввало эркин иқтисодий муносабатларни сиёсий-ижтимоий турларига замин яратиб берувчи манба ва замин сифатида тасаввур қиламиз. Иқтисодий тараққиёт даражаси қанчалик юқори бўлса, фуқароларнинг фаровонлигини оширишга қаратилган ижтимоий харажат ва ажратмалар шунчалик кўпайиб боради ва бу ўз навбатида уларнинг моддий эркинлигининг қарор топиши оқибатида сиёсий, ижтимоий ва маънавий эркинлиги таъминланиб боради.

Маълумки, эркин бозор муносабатларига асосланган миллий иқтисодиётнинг асоси бўлган кичик ва ўрта бизнес, айниқса унинг хусусий турлари соҳани эркинлаштириш, демократлаштириш жараёнининг марказида турувчи бош бўғиндир. Партия ўзининг таянчи деб кичик ва ўрта бизнес вакилларини эълон қилди ва ўзининг илк сиёсий қадамини улар муаммоларини ҳал этишга қаратди. Чунки иқтисодий соҳани эркинлаштиришнинг асосий мақсадларидан бири — кучли мулкдорлар синфини шакллантириш. Жамиятнинг барқарор тараққиёти ўрта синфнинг ядроси бўлган мулкдорлар синфига бевосита боғлиқдир. Бугунги кунда миллий иқтисодиётимиз ва бутун жамиятимиз тараққиёти ва барқарорлигини таъминлашга қаратилган ислоҳотларнинг ҳаётийлик даражаси мана шу икки бизнес турини оёққа турғазишга боғлиқ. Бу борадаги реал жараён эса, айтиш керакки, бутунлай қониқарсиз қолмоқда.

Бу соҳада реал вазиятни чуқур тасаввур қилиш ва кутилаётган натижаларга эришиш учун партия мавжуд муаммоларни бевосита жараён қатнашчилари бўлган тадбиркорларнинг ўзларидан эшитиш ва шундан келиб чиқиб масала моҳиятини атрофлича таҳлил қилган ҳолда хатти-ҳаракатлар стратегияси ва тактикасини ишлаб чиқишни қўллаб келмоқда. Булар аввало очиқ мулоқот, фикрлар эркинлигига асосланган турли хил амалий учрашувлар, форумлар, давра суҳбатлари, конференциялар, шунингдек, муайян муаммо долзарблигини кенг талқин қилиш ва бунга омма эътиборини жалб этишга қаратилган амалий ташаббуслар-акциялар билан чиқиш. Кўп укладли иқтисодиётни шакллантиришда етакчи ўрин тутувчи хусусий мулкчиликка асосланган тадбиркорликни ривожлантиришнинг самарали услуби деб биз фаолият доираси иқтисодий масалаларни қамраб олувчи давлат ҳокимияти муассасалари, институтлари билан биргаликда масаланинг ижобий ечимларини топиш мақсадида ижтимоий моҳиятдаги ҳамкорлик битимларини тузиш ва уни ҳаётга татбиқ этишга катта эътибор бериб келмоқдамиз. Айтиш керакки, бу механизм ўзининг самаралилиги билан ажралиб туриши амалда исботланмоқда.

Юқорида кўрсатилган фаолият услубларимиз орқали оширилган сезиларли амалий ишларимиз қаторида мамлакатимизда илк бор партиямиз ташаббуси билан ўтказилган Ўзбекистон тадбиркорлари форуми, унинг минтақалараро ва туманлараро миқёсдаги босқичларини кўрсатиш мумкин. Мазкур форумларда, шунингдек, партиямизнинг Марказий банк раҳбарияти билан биргаликда тадбиркорлар ва банк тизими ходимлари иштирокида пойтахтимиз, айрим вилоят марказларида ўтказилган қатор очиқ мулоқотларга асосланган амалий учрашувлар ҳамда давра суҳбатларида тадбиркорлик тузилмаларининг молия, банк ва шу каби тузилмалар билан муносабатларида юзага келаётган қатор кескин муаммолар ва уларни бартараф қилиш йўллари ҳақида долзарб фикрлар ва таклиф-мулоҳазалар билдирилди. Айтиш керакки, партия томонидан амалга оширилаётган бундай ишлар ўз самарасини бера бошлади.

Фидокорлар партияси янги демократик жамиятни қуришда ёшлар салоҳиятидан самарали фойдаланишга эришишни ҳал қилувчи омил сифатида теран ҳис қилади. Ўз дастуримизда ифода этилган ёшлар сиёсати бандидан келиб чиқиб, Фидокорлар партияси мамлакатимизда сиёсий партиялар ичида биринчи бўлиб партиянинг ёшлар қаноти - "Ёш фидокорлар" бўғинини, унинг туман ва маҳалла қуйи ташкилотларини тузди. Бу борада ҳам бизнинг ёндошувимиз бугунги кунда соҳадаги муаммо муҳокамаси билан боғлиқ барча масалаларни ёшлар ташаббусига қўйиб бериш ҳамда бу борада уларни қўллаб-қувватлаш, жипслаштириш, жумладан, эркин фикрлаш, сиёсий ва ижтимоий фаолликни оширишга қаратилган турли хил форумлар, тадбирлар, акцияларни ташкиллаштиришдан иборат. Ана шу йўналишда партия ташаббуси билан ўтказилаётган туман, вилоят, республика ёшларининг форумларини кўрсатиб ўтиш мумкин.

Партиямиз томонидан бугунги кунда олиб борилаётган сиёсат аввало жамиятимиз ва давлатимиз тараққиёти билан боғлиқ бўлиб турган долзарб ижтимоий муаммоларга қаратилган. Шуни таъкидлаб ўтмоқчиманки, биз халқ турмуш-тарзининг иқтисодий, ижтимоий ва маънавий жиҳатлари билан боғлиқ барча масалаларни қамраб олишга интилиб келмоқдамиз. Халқимиз маънавиятининг ажралмас қисми ҳисобланмиш саховатпешалик, муҳтожларга ғамхўрлик кўрсатиш, шунингдек, тарихимиз, миллатимиз хотиралари ва уларни қадрлаш каби миллий қадриятларимизга таяниш маънавий ҳаётимиз янгиланишининг муҳим йўналишидир. Жумладан, ватанимиз футболининг фахри бўлган "Пахтакор-79" футбол командаси хотирасига бағишланган учрашув яқинда кенг жамоатчилик иштирокида партиямиз ташаббуси билан Тошкент шаҳрида бўлиб ўтди. Шунингдек, қаровсиз қолган ногирон болаларни вояга етказаётган мурувват ҳамда қариялар уйларига партиямиз томонидан маънавий-моддий ва маиший ёрдам кўрсатишга қаратилган тадбирларни кўрсатиб ўтиш мумкин.

Айтиш керакки, айнан халқ кутаётган ишларни амалга ошираётганимиз сабабдир, жойларда Фидокорлар партиясига хайрихоҳлар, унга нисбатан ишонч, умид кун сайин ортиб бормоқда. Халқимиз ишончини қозонишдек юксак иш биз учун катта ютуқ деб биламан. Зеро, барча ислоҳотлардан пировард мақсад — халқ турмуш фаровонлигини оширишдан иборат. Бундай юксак ишонч бизга қўшимча куч-қувват, халқимиз фаровонлигини таъминлаш йўлида янада фидокорона меҳнат қилиш ва шу билан бирга катта масъулият ҳам юклайди. Буюк келажак барпо қилишни мақсад қилиб олган халқ, миллат ишончидан келиб чиқадиган мана шундай фахрли ҳам юксак масъулиятни фақат фидокор елкаларгина кўтариб юришга қодир. Бу баландпарвоз гаплар, қуруқ шиорлар эмас, албатта. Бундай кайфиятлар бизнинг дидимизга мос келмайди. Биз фақат ҳақиқатга таянамиз ва фақат ҳақиқатни айтиш учун юзага келдик.

2.Парламентимизга бўлиб ўтадиган бўлажак сайловлар демократик жараёнларнинг давом этиши учун муҳим синов, шу билан бирга эркинлаштириш ғояси билан олиб борилаётган ишларимизнинг халқимиз, жамиятимиз томонидан қанчалик қарши олинаётганлигини ҳам белгилаб берувчи муҳим сиёсий-ижтимоий воқеа сифатида намоён бўлиши кутилмоқда. Айнан ҳокимият вакиллик тизимларига бўлиб ўтадиган сайловлар - халқнинг давлат ва жамиятни бошқаришда ўз сиёсий ҳуқуқларини намоён қилиш тартиби бўлиб, демократик бошқарув шаклининг ажралмас қисми сифатида гавдаланади. Барча соҳаларда янги қадриятлар, кўникмалар ва андозаларнинг турмуш-тарзимизга кириб келаётганлиги натижасида халқимизнинг сиёсий-ҳуқуқий онги, маданияти кун сайин ошиб бормоқда. Худди шунингдек, давлат ва жамият бошқарувида иштирок этишга бўлган интилиш ҳам бундан бир неча йил олдинги даврдан кескин фарқ қилади. Демоқчиманки, халқни қуруқ мушоҳадалар, қилган ишларни таърифлаш, баландпарвоз ваъдалар-у мақсадларни эълон қилиш билан ишонтириш даври тарихда қолиб кетди.

Сайловлар билан боғлиқ жараёнларда, менимча, Фидокорлар партиясининг бошқа партиялардан устун томони шундаки, улардан фарқли ўлароқ ўзининг ёш бўлишига қарамасдан мана шундай қисқа давр ичида халқ қалбидан жой олишга улгурди. Бу — қилаётган ишларимиз мевасидир, албатта. Яна бир муҳим жиҳат — бошқа партиялар ўз вакиллари орқали мана шу йиллар давомида парламент фракцияларида, давлат ҳокимият тизимларидаги фаолиятлари орқали ўзларини ҳақиқий сиёсий партия сифатида кўрсата олмадилар. Умуман олганда, бугунги кунда ҳам уларнинг фаоллигини талабга мос деб айтиш қийин. Тўғри, кейинги пайтларда уларнинг айримлари ҳаракатга келиб қолганликларини ҳам инкор қилиб бўлмайди. Бу қувончли ҳол, албатта. Бу демократик сиёсий курашнинг муҳим жиҳати бўлган очиқ рақобат унсурларининг шаклланиши деб билса бўлади. Биз мана шундай очиқ сиёсий рақобат, фикрлар тўқнашувлиги тарафдоримиз.

Бўлажак сайловлар тўғрисида гап кетганда бир нарсани яққол тасаввур қилиш керакки, шу давргача ҳар бир партия ўз дастурида олға сурган мақсад ва вазифаларини қай даражада амалга оширишга эришган бўлса, сайловчиларининг, халқнинг ишончини ўз сиёсий фаолияти орқали қозонишга улгурган бўлса — натижалар ҳам шунга лойиқ бўлиши аниқ. Мана шу нуқтаи назардан берилган саволга жавоб мантиқан ўз ифодасини топади деб ўйлайман. Лекин, шу нарсани эсдан чиқармаслик керакки, қўлидаги ҳокимиятдан фойдаланиш, маъмурий таъсир кўрсатиш каби бошқарув иллатлари ҳамон ўз салбий кучини йўқотганича йўқ. Айтиш керакки, бундай услублар давлат ҳокимият тизимида ўрнашиб олган айрим амалдорлар билан бир қаторда фаолият муҳити шунга мослашиб қолган айрим партия вакилларининг ўз манфаатларини амалга оширишда "самарадор"лигини йўқотмаган. Бу гапларни айтишга маълум сабаблар мавжуд. Партия сифатида ўз фаолиятимизни бошлашимизданоқ баъзи партияларнинг фаолиятимизга ҳар томонлама тўсқинлик қилиши, хайрихоҳларга тазйиқ ўтказиш ҳоллари тез-тез учраб турибди. Шу билан бирга улар шуни тушуниб етиши керакки, зўрлик билан халқни ўз тарафига ағдариш усули энди бефойда.

Сайлов масаласи билан боғлиқ кичик бир мулоҳаза. Кейинги пайтларда Фидокорлар партияси тўғрисида "бу партия сайловларгача фаол ҳаракат қилади, уларнинг мақсади ҳокимият бўғинларидан жой олиш" каби айрим хом фикрлар қулоққа чалинмоқда. Мана шундай фикрларда юрган кимсалар шуни билиб қўйсинки, биз халқимиз турмуш даражаси, фаровонлигини таъминлаш йўлида, керак бўлса кафолатлаш учун сайловларда фаол иштирок этамиз. Муҳим ҳокимият тизимларидан жой олишимиз бизга ўз мақсадларимизни рўёбга чиқариш учун самарали воситаларни таъминлайди. Шундагина биз халқимиз ишончини тўлиқ оқлаймиз.

Фикрим якунида мен шу нарсани айтишим мумкинки, сайловларда ютуқларга эришиш учун барча жаҳон тажрибаларига мослашган демократик мақбул йўллардан фойдаланамиз. Эски тузумдан қолиб кетган услублар биз учун умуман ёт. Биз фақат эркин рақобатга таянамиз ва бошқаларни ҳам шунга давъат қиламиз.Танлаш халқ ҳукмига ҳавола. Халқ эса фақат лойиқларни танлайди.

Абдуҳафиз ЖАЛОЛОВ, Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгаши биринчи котиби:

1.Биз "янги ютуқлар" ҳақида гапириш учун "эски ютуқлар"га эга бўлмоғимиз лозим. Бироқ, бунинг сира иложи йўқ. Чунки, ташкил этилганига эндигина 8 йил бўлаётган сиёсий партия учун "эски" ва "янги" ютуқлар ҳақида гапириш мушкул иш. Зеро, партиямиз, парламент хилидаги сиёсий ташкилот сифатида, давлат ҳокимияти идораларига ўтказилган, фақат битта сайловда иштирок этди. Бундан ташқари, демократик жамият давлат тизимида сиёсий партиянинг, асосан, уч хил мавқеи бўлиши мумкин. **Биринчиси** – парламентдаги ўринларнинг ярмидан кўпини эгаллаган, яъни давлатни идора этувчи партия мавқеи. **Иккинчиси** - парламентдаги ўринларнинг ярмидан озини, аммо, нисбатан кўпини эгаллаб, унда расмий мухолиф партия бўлиш мавқеи. **Учинчиси** - оралиқдаги, яъни парламентда жуда оз миқдорда ўрин эгаллаган партия мавқеи.

Сиёсий партиянинг ютуғи, моҳиятан, унинг биринчи ва иккинчи ҳолатдаги мавқеи билан белгиланиши мумкин. Аммо биз Ватанимиз миллий мустақиллигининг 8 йиллик тўйига "қуруқ қўл" билан келаётганимиз йўқ.

Авваламбор, Ўзбекистон ХДП, истиқлол меваси сифатида, мустақиллик йиллари давомида ташкилий-сиёсий ва ғоявий жиҳатдан ўсди, улғайди, жамиятимизда фаолият кўрсатаётган нуфузли сиёсий кучлардан бирига айланди. У, ўзи ташкил топган даврдан эътиборан, мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотлар йўлининг жиддий сиёсий таянчи бўлиб хизмат қилмоқда.

Бугун ХДП сафларида 520 мингдан зиёд аъзо бор. Партиянинг 70 дан зиёд Олий Мажлис, 3000 дан ортиқ давлат ҳокимияти маҳаллий вакиллик идораларига сайланган депутатлари мустақилликни мустаҳкамлаш, юртимизда инсонпарвар жамият қуриш, демократик ҳуқуқий давлатни барпо этиш, халқимизнинг туб манфаатларига хизмат қилиш йўлида астойдил меҳнат қилмоқдалар. Партиямиз тузилмаларида ташкил этилган 2 мингдан кўпроқ депутатлар қабулхоналари, 10 мингдан зиёд "Маърифат" хоналари ва бурчаклари мунтазам ишлаб турибди. Улар томонидан фуқароларнинг ўн минглаб аризалари, сайловчиларнинг кундалик турмушларига тааллуқли масалалар кўриб чиқилмоқда, халқимиз маънавиятини юксалтиришга оид тадбирлар ўтказилмоқда. Албатта, партиямизнинг жамиятдаги, юртбошимиз - Президент И.А.Каримов таъкидлаётган ижтимоий-сиёсий ўрнини топиб олиши учун ҳали кўп ишларни амалга оширишимиз лозим. Энг муҳими, сиёсий партиялар, жумладан, ХДП фаолиятига билдирилаётган ҳақли танқидий мулоҳазалардан тегишли хулосалар чиқариб, ишларимиз самарадорлигини юксалтириш чора-тадбирларини кўрмоқдамиз. Уларни ҳаёт билан нечоғли ҳамнафас эканлигини, ўйлаймизки, яқин келажак,хусусан олдинда турган сайловлар,- албатта, кўрсатади.

2. Давлат ҳокимияти идораларига бўлажак сайловларда иштирок этиш ва уларда ишончли, яъни ўз дастурий мақсадларини амалга ошириш имкониятини берувчи ғалабани қўлга киритишга интилиш ҳар қандай сиёсий партиянинг муҳим дастурий ва низомий мақсадидир. Аммо, давлат ҳокимияти, сиёсий партиялар учун, уларнинг халққа берган сайловолди ваъдаларини бажариш, ўзларининг дастурий мақсадларини рўёбга чиқаришнинг воситасигина, холос.

Шундан келиб чиқиб, Ўзбекистон ХДП, унинг жойлардаги ташкилотлари мамлакатимиз давлат ҳокимияти идораларига бўлажак сайловларда ўзининг жиддий салоҳияти ва дастурий мақсадларини рўёбга чиқариш имкониятини берувчи тегишли мавқега эга бўлиш учун астойдил курашади. Зеро, айни ушбу мавқе халқимиз, миллатимиз, мамлакатимиз манфаатларига сидқидилдан хизмат қилишнинг зарур имконияти демакдир.

Бироқ, биз учун сайловларда фақат Ўзбекистон ХДПнинг ғалабаси эмас, балки, ундаги чинакам, асл, соғлом рақобатга асосланган, демократиянинг, демакки, ижтимоий адолатнинг тантанаси янада муҳимроқдир. Чунки, Ватан, демократия, халқ манфаатлари ҳар қандай сиёсий партиянинг тор манфаатларидан беқиёс юқори туради. Бу ҳам демократик қадриятлар туркумига киради.

ҲАР БИРИМИЗ МАСЪУЛМИЗ

МУЛОҲАЗА

Бугун амалга оширилаётган ишларимизнинг асл моҳиятида фуқаролик жамияти қуришдек эзгу мақсад ётар экан, жамоат ва нодавлат ташкилотлар фаолиятини яна-да шакллантириш давлат сиёсатининг устивор вазифаларидан бири сифатида эътироф этилаётгани бежиз эмас. Дарҳақиқат, жамиятнинг ҳаракатлантирувчи кучларидан бири - жамоат ташкилотларидир. Маълумки, дунёнинг ривожланган давлатларида бошқарувда давлат ташкилотларидан кўра кўпроқ жамоат ташкилотларининг ўрни ва салмоғи алоҳида аҳамиятга эгадир.

Бизда жамоат ва нодавлат ташкилотлари фаолиятининг ҳуқуқий асоси яратилди. Конституциямизнинг энг катта бўлими жамоат бирлашмаларига бағишлангани, ўтган қисқа вақт ичида ана шу Асосий Қомусимиз негизида "Жамоат ташкилотлари тўғрисида"ги қонун, парламентимизнинг охирги сессиясида эса яна бир ҳуқуқий ҳужжат - "Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида"ги қонун кенг ва атрофлича муҳокама этилгани бу жабҳа жамият ҳаёти учун нечоғли аҳамиятга эга эканини яна бир бор яққол кўрсатади. Сўнгги беш йил ичида жамоат бирлашмалари ва нодавлат ташкилотлар сони 1500 тага кўпайиб, бугун уларнинг сони 2300 тага етган. Улар фақат аҳоли фикрининг турли кўринишларини ифода этиб қолмасдан, одамларнинг ижтимоий фикрини шакллантиришда ҳам фаол иштирок этмоқда...

Юртбошимизнинг "Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда" рисоласида алоҳида қайд этиладики "...қонун асосида ташкил этилаётган нодавлат ва жамоат ташкилотлари фақат хайрия ва мурувват муассасаларига айланиб қолмасин!" Табиийки, бу ўринда жамоат ташкилотлари хайрия ишларидан воз кечиши керак, деган маъно илгари сурилаётгани йўқ, бундай ишлар жамоат ташкилотлари фаолиятининг алоҳида жиҳати эканини кўрсатилиб, бош вазифа - демократик қадриятлар, кишиларнинг қонуний ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилишликдан иборат эканига яна бир карра эътибор жалб этилаётир.

Кўринадики, ҳар бир нодавлат ва жамоат ташкилотлари ўз фаолияти жараёнида аҳолининг муайян қатлами фикрини шакллантириш баробарида уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя этар экан, бу борадаги вазифаларини жамоатчиликнинг фаол иштирокисиз амалга ошириши қийин. Жамоатчиликнинг фаоллиги эса уларнинг ўз ҳақ-ҳуқуқларининг нечоғли билиш-билмаслигига бориб тақалиши бугун кундек равшан. Зотан, жамиятдаги катта-кичик иллатлар ҳуқуқий саводсизлик оқибатида юзага келишини аччиқ тажрибаларимиз бир неча бор исботлаб берган. Оммавий ахборот воситалари ҳамиша жамоатчилик фикрига кучли таъсир ўтказувчи омил экан, соҳа мутасаддилари фуқароларнинг ҳуқуқий онгини шакллантиришдек вазифага алоҳида аҳамият беришларига бугун катта эҳтиёж сезилмоқда.

Ёшлар билан ишлаш масалалари бугун алоҳида эътибор талаб қилмоқда. Вояга етмаган ёшлар ўртасида жиноятчиликнинг юқорилигича қолаётгани, рўйхатга олинган ишсизларнинг анча қисми ёшлар экани ташвишланарли ҳол, албатта. Боз устига, 16 февраль фожеалари иштирокчиларининг кўпчилигини ёшлар ташкил этиши ҳар бир онгли фуқарони жиддий ўйлашга мажбур этади. Лоқайдлик, боқибегамлик оқибатида аҳвол шу даражага бориб қолган экан, бунга фақат ёшлар билан ишловчи ташкилотлар фаолиятидангина камчилик қидириш билан барҳам бериб бўлмайди. Турган гап, бевосита ёшлар билан ишловчи ташкилотлар фаолияти камчиликлардан холи эмас.

"Камолот" ҳам истиқлол туфайли, бир сўз билан айтганда, бевосита ёшлар масаласи билан шуғулланувчи нодавлат ташкилотдир. Эътироф этиш шартки, кейинги йилларда ташкил этилган жамғармаларга нисбатан олиб қаралганда, "Камолот"нинг шарт-шароити, унинг ҳукумат томонидан ҳам маънавий, ҳам моддий қўллаб-қувватланаётгани аввало ёшларга, уларнинг келажагига бўлган кўп эътиборлардан биридир. Бироқ бу ҳол жамоатчиликда "ёшлар билан фақат "Камолот" шуғулланади" деган маънода фикр туғдирмаслиги лозим. Бугунги кун ҳар бир партия, жамоат ташкилотлари ҳузурида бевосита ёшлар маркази, аҳоли қатлами орасида эса ёшлар билан шуғулланадиган ижтимоий гуруҳлар тузишни тақозо этмоқда. Бу борадаги ишларда ёшларнинг 70 фоизи қишлоқ жойларда яшаётганини алоҳида эътиборга олиш мақсадга мувофиқдир. Зотан, жамғармани ташкил этиш тўғрисидаги Президент Фармонида ҳам "Камолот"ни қўллаб-қувватлаш, унинг фаолиятида иштирок этиш, республика жамоатчилигининг, давлат идоралари, муассасалари ва ташкилот раҳбарлари, фуқаролар, жамоат арбоблари, ёшлар мураббийлари, юрт оқсоқолларининг **ватанпарварлик бурчи** экани алоҳида таъкидланади. Бу таъкид бежиз эмас, юқорида айтилганидек, бизнинг жамғарма ҳам бевосита жамоатчиликка таянади. Қолаверса, жамғарма, бу — ўз маблағларини йиға олувчи ва уларни ўзининг Низом доирасидаги вазифаларини бажариш учун йўналтира оладиган нодавлат ташкилотдир. Шунинг учун ҳам унинг таъсир доираси маълум маънода молиявий аҳволи билан ҳам ўлчанади. Алоҳида қайд этишни истардимки, бу ўринда маблағ билан боғлиқ муаммо ўртага ташланаётгани йўқ, балки фаолият йўналишидаги вазифаларимизда жамоатчиликнинг янада фаол иштироки ва мадади лозимлиги яна бир карра қайд этилмоқда, холос...

Қаҳрамон ҚУРОНБОЕВ,
Республика ёшлар "Камолот" жамғармаси раиси ўринбосари

ҲУРРИЯТга ЖАВОБ

"АЙБДОР ЖУРНАЛИСТ... МИ ВА Ё БОШҚАЛАР?"

("Ҳуррият", 26 июнь, 26-сон)

Фарғона вилояти "Матбуот уюшмаси" ҳиссадорлик жамияти маъмурияти ушбу орқали Сизга шуни маълум қиладики, "Ҳуррият" газетасининг 1999 йил 26 июнь - 6 июлдаги 25-26-сонида чоп этилган М.Мусулмоновнинг "Айбдор журналист... ми ва ё бошқалар?" танқидий мақоласи ҳиссадорлик жамияти меҳнат жамоаси ўртасида кенг муҳокама қилиниб, унда қайд этилган камчиликлар асосан бартараф қилинди.

Қолган камчиликларга келгусида йўл қўймаслик учун жамият бошқарув аппарати томонидан чора-тадбирлар ишлаб чиқилди.

М.Ш.СОТВОЛДИЕВА,
Фарғона вилояти "Матбуот уюшмаси" ҳиссадорлик жамияти бошқаруви раиси

Бу йил буғдой мўл бўлди, тандирнинг бозори чаққон

МАҒРИБУ МАШРИҚ

INTERNATIONAL LIFE

ЯНА МОЖАРО ХАВФИ

Ҳиндистон ҳаво кучлари т омонидан Покистон разведкачи самолёти у риб туширилди

ШАРҲ

Анчадан буён тинчиб қолган Жамму ва Кашмир теварагида яна низолар юзага келди. Хабарингиз бор, Кашмир анча вақтгача дунё ҳамжамиятини ташвишга солиб келган низоли ҳудудлардан бири эди. Лекин ўтган ҳафтада мана шу ҳудудда содир бўлган воқеалар туфайли Ҳиндистон ва Покистон ўртасидаги муносабатлар яна можароли тус олди.

Жанговар мусулмон гуруҳларидан бири мазкур ҳудудда жойлашган ҳинд ҳарбий лагерларига қуролли ҳужум уюштиради. Маълум бўлишича, улар Покистон артиллерияси ёрдамидан фойдаланишган. Биринчи ҳужум уюштирилгандан кейин Ҳиндистон ҳаво кучларининг МиГ-21 маркали қирувчи самолётлари бунга жавобан Покистоннинг разведкачи самолётини уриб туширади.

Мазкур воқеа юзасидан ҳар икки тараф — Ҳиндистон ҳам, Покистон ҳам ўз муносабатларини эълон қилишди. Ҳинд тарафининг фикрига кўра, бу самолёт Ҳиндистон ҳудудида, чегарадан 10 км ичкарида, Гужарат штати осмонида учиб юрган пайтида кўриб қолинган. Унга қарши учирилган МиГ-21 аввалига, бу нотаниш самолётнинг яқин атрофдаги авиабазага қўниши ҳақида сигнал берган. Аммо разведкачи самолёт сигналга қулоқ солмаган. Шундан сўнг у МиГ-21 томонидан йўналтирилган ракета билан уриб туширилган. Разведкачи самолётнинг бортида кетаётган 16 та одамнинг ҳаммаси ҳалок бўлган. Самолётнинг қолган-қутган қисмлари териб олиниб, Деҳлига жўнатилган ва журналистларга намойиш қилинган.

Исломобод эса бу маълумотларни қатъиян рад этмоқда. Унинг таъкидлашича, мазкур разведкачи самолёт ўқув машғулотини ўтаётган бўлиб, Ҳиндистон чегарасидан 2 км берида эди. Ва унинг бортида ҳеч қандай қурол-яроғ бўлмаган. Мазкур ҳалокатга нисбатан ана шундай қатъий норозилигини эълон қилар экан, Исломобод ўзида жавоб ҳаракатларини уюштириш ихтиёрини сақлаб қолишини алоҳида таъкидлаб ўтди. Ҳиндистон эса ўз навбатида мазкур норозиликка нисбатан муносабат тариқасида, Гужаратда жойлашган ҳаво кучлари базаларини тўла жанговар ҳолатга келтириб қўйди.

Демак, анчадан буён тинчиб қолган ҳудудда яна уруш хавфи туғилди. Зеро, бир кун жанжал бўлган жойдан қирқ кун барака қочади, деганларидек, қачонлардир уруш ва можаролар ўчоғи бўлган мазкур ҳудудда ҳали ҳам душманлик туйғуси, икки миллат ўртасидаги нифоқ ўчгани йўқ. Кимлар учундир эса бу айни муддао. Қадимдан ёнма-ён яшаб келаётган халқларни жанжаллаштириб қўйиб, икки ўртада уруш чиқаришдан манфаатдор кучлар бу ишга аралашмаган, деб бўлмайди. Чунки, уруш, бу — қурол-яроғ, наркотик моддалар бозори деган гап. Унинг оқибатида эса мамлакатда иқтисод таназзулга юз тутади. Бу эса уруш бўлган давлатлар халқи қашшоқлашиб, у ерларда арзон-гаров, сифатсиз маҳсулотлар бозори шаклланади, турли касалликлар кўпайиши оқибатида эса халқ ожизлашиб, ташқи кучлар таъсирига тушиши учун шароит туғилади, деган гап.

Барно ИСОҚОВА хориж матбуоти асосида тайёрлади

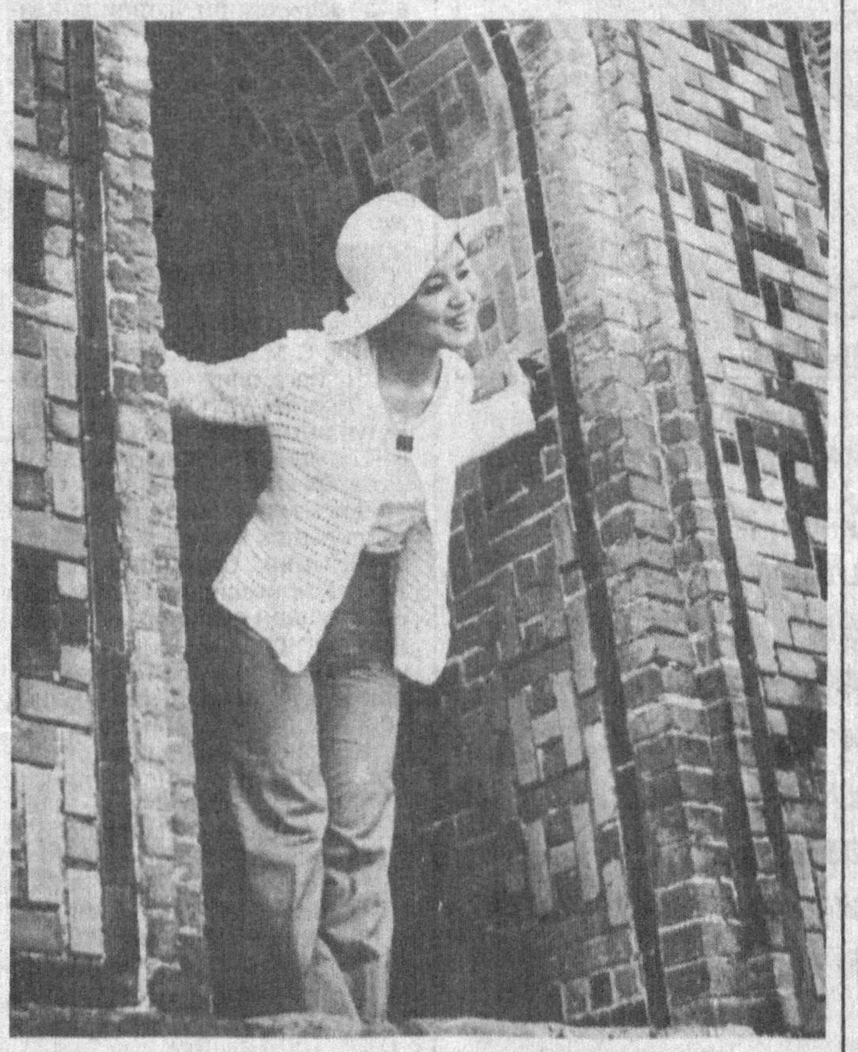

ХОРИЖИЙ МЕҲМОН ҲАЯЖОНИ

ҚИЁС

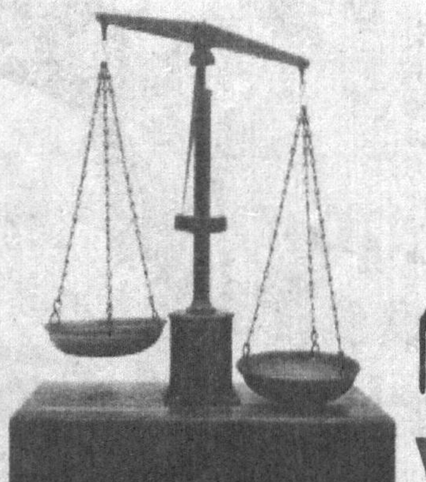

ДЕМОКРАТИЯ: ҲАР ЕРНИНГ ЎЗ ТАРОЗУСИ БОР

Жамият ҳаётида оммавий ахборот воситалари ва журналистларнинг ўрни ва роли беқиёс. Зеро, ҳуқуқий-демократик жамиятни қуришга интилаётган давлатнинг ҳамма соҳалари сингари журналистика ҳам ҳуқуқий ҳимояланган бўлмоғи лозим. Журналист — моҳиятан ижтимоий, яъни, халқ ичида юриб, унинг ташвишлари билан яшайдиган инсон. Унинг фаолияти мамлакатдаги миллионлаб инсонлар ҳаёти ва манфаатларига дахлдордир.

Маълумки, собиқ шўро ҳокимияти даврида эркин фикр юритиш, уни матбуотда тарқатиш мумкин эмас, фақат ўрнатилган коммунистик ғояни илгари суриш, ундан бир қадам ҳам четга чиқмаслиг лозим эди. Демократия эса чеклашларни кескин қоралайди ва дунё аҳлини матбуот эркинлиги учун курашга чақиради. Бу борада Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон Декларациясининг 19-моддасида бундай дейилади: "Ҳар ким фикрлаш эркинлиги ва ўз фикрини эркин ифодалаш ҳуқуқига эга; бу ҳуқуқ ҳеч қандай тўсиқсиз ўз фикрида туриш ва давлат чегараларидан қатъий назар, ҳар қандай воситалар орқали ахборотни қидириш, тўплаш ва тарқатиш эркинлигини ўз ичига олади". Ана шу моддада белгилаб берилган ва шунга ўхшаш қоидаларни биз яна "Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пакт"нинг 19-моддаси ва "Болалар ҳуқуқи тўғрисида"ги конвенциясининг 13,17-моддаларида кўришимиз мумкин.

Хўш, биз матбуот эркинлигига қандай эришамиз, бу масала дунёда қандай ҳаял этилади, деган савол туғилади. Бу ўринда БМТнинг таълим, фан ва маданият масалалари бўйича ташкилоти - ЮНЕСКОнинг роли катта. Бу ташкилот охирги пайтларда дунё бўйича матбуот мустақиллиги, эркинлиги ва плюрализми бўйича иш олиб боряпти. Африкада, Осиёда ва Латин Америкасида мустақиллик ва плюрализмни ривожлантириш ҳақидаги декларацияларнинг бутун пафоси ана шу мақсадга қаратилган. Виндхук декларацияси /Африка, 1991 йил/ қабул қилинган кун - 3 май Бутунжаҳон матбуот эркинлиги куни деб эълон қилинган.

Матбуотнинг жамиятдаги мавқеи кучли бўлиши учун жаҳоннинг тараққий топган мамлакатларида унинг эркинлигига катта эътибор берилган. Сўз эркинлиги масаласи биринчи марта Швецияда 1766 йили қабул қилинган матбуот эркинлиги ҳақидаги қонун билан йўлга қўйилган. Шунинг учун бу давлатни, гарчи 1772 йилги давлат тўнтариши натижасида бу эркинлик йўқ қилинган бўлса-да, сўз эркинлиги конституцион мустаҳкамланган дунёдаги биринчи мамлакат сифатида тан олишади.

Мамлакатнинг ҳозирги қонуни 1949 йилда қабул қилинган бўлиб, у 1812 йилги "Сўз эркинлиги" ҳақидаги қонунга асосланади.

Америка Қўшма Штатларининг бу соҳада ўзига хос жиҳатлари бор. Бу ердаги матбуот дунёдаги энг эркин матбуотлардан бири ҳисобланади. У қонунчилик ёки бошқа таъсирлардан нисбатан холироқ жойда фаолият кўрсатади. АҚШ журналистлари мамлакат амалдор қатламлари ҳақидаги очиқ репортажлари ва танқидий шарҳлари билан дунёга машҳур. Шунга қарамай, бу ерда ҳам матбуотга нисбатан қисман бўлса-да, ҳуқуқий ва иқтисодий чеклашлар қўлланилади. Бу ҳолат, айниқса, 1990-1991 йиллардаги Форс кўрфази можароси вақтида АҚШ мудофаа вазирлиги томонидан матбуот вакилларининг можаро ҳақида ахборот олишга ва уни эълон қилишга нисбатан қўллаган қатъий чоралари билан изоҳланади.

Германия Асосий қонунининг 5-моддаси сўз эркинлигини қуйидагича изоҳлайди: 1. Ҳар ким оғзаки, ёзма ёки тасвирлар воситасида ўз фикрини тарқатиш, шунингдек, ҳамма учун очиқ манбалардан тўсқинликсиз ахборот олиш ҳуқуқига эга. Радио ва ТВ орқали тарқатиладиган матбуот эркинлиги ва ахборот эркинлиги кафолатланади; 2. Бу ҳуқуқларнинг чегараси умумий қонунлар, ёшлар ҳимоясига қаратилган қонунчилик қоидалари ва инсон шаъни ва қадр-қиммати ҳимояси ҳуқуқи билан ўрнатилади.

Россияда эса матбуот масаласи турли қонунлар, жумладан, "Оммавий ахборот воситалари ҳақида"ги, "Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ҳақида"ги ҳамда "Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар ҳақида"ги қонунлар, бир қанча қарор ва фармойишлар билан тартибга солинади. Ушбу қонунларда сўз эркинлиги алоҳида эътироф этилса-да, мавжуд конституция муайян чеклашларни белгилайди. Улар, аввало, ижтимоий, ирқий, миллий, диний ва лисоний устунликни тарғиб қилишни, ижтимоий, ирқий, миллий ва диний адоват қўзғатувчи тарғибот-ташвиқотни тақиқловчи нормалардан иборатдир. Конституциянинг 24-моддасига мувофиқ, шахснинг розилигисиз унинг шахсий ҳаёти ҳақидаги ахборотни тўплаш, сақлаш ва фойдаланишга йўл қўйилмайди.

Ахборотни қонуний тарзда қидириш, олиш ва бериш, шунингдек, ишлаб чиқариш ва тарқатиш давлат сири ёки қонун билан қўриқланадиган бошқа махфий ахборотни ошкор қилмасликни назарда тутади.

Республикамизда матбуотда тарқатиладиган ҳақорат, туҳмат, шахсий ҳаёт дахлсизлигини бузиш каби ҳаракатлар кескин чоралар кўриш, ҳатто жиноий жавобгарликка тортишга асос бўлиши мумкин. Бошқа ривожланган мамлакатларда ҳам бу масалага алоҳида эътибор берилади. АҚШ, Германия ва Швеция Конституциялари инсон шаъни ва қадр-қимматини конституцион ҳимоялаш чораларини кўришни таклиф этади. Кўпгина мамлакатларда туҳмат ҳам жиноят, ҳам фуқаролик қонунбузарлиги ҳисобланади. Туҳмат орқали етказилган маънавий ва моддий зарар одатда жарималар билан қопланади. Баъзи мамлакатларда /Германия, Нидерландия/ шахсий ҳаёт дахлсизлиги ҳуқуқи конституция томонидан мустаҳкамланган. Швеция Конституцияси шахсий ҳаёт дахлсизлиги ҳуқуқини туҳмат ҳақидаги қонун орқали ҳимоя қилади.

Бир қатор ривожланган мамлакатларда ҳукуматга тегишли бўлган ахборотни қўлга киритишнинг конституцион ҳуқуқи таъминланган. Швеция ва Австрияда ҳамма ҳужжатлар, агар уларни қонун тўғридан-тўғри истисно этмаса, очиқ ижтимоий характерга эга эканлиги тамойилига риоя қилинади. АҚШ ва Германияда ахборот олишга бўлган конституцион ҳуқуқ фикр эркинлиги ва матбуот эркинлигини кафолатловчи норматив актлар қоидаларида назарда тутилади. Германияда ҳукумат ахборотини фақатгина ОАВ вакилларигина олиш ҳуқуқига эга. Бу ҳолат мамлакат Конституциясида белгиланган. АҚШда эса, бу ҳуқуқ ҳар бир фуқарода бор. Испания Конституцияси жамоатчиликнинг ҳукумат ахборотига эга бўлиш ҳуқуқини сўзсиз тан олади, фақатгина ошкор этиладиган ахборот давлат хавфсизлиги, жиноят-қидирувга ёки фуқаролар шахсий ҳаёти хавфсизлигига дахлдор бўлган ҳоллар бундан мустасно этилади.

Юқорида келтирилганлардан Республикамизнинг матбуот тўғрисидаги қонунлари кўп жиҳатдан жаҳон андозаларига мос келади, баъзи жиҳатлари билан бошқа мамлакатларникидан фарқ қилади ҳам. Бу фикримизни Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 25 декабрда қабул қилинган "Реклама тўғрисида"ги қонуни мисолида ҳам кўриш мумкин. Бу қонунда рекламанинг ОАВда эълон қилиниши масаласига алоҳида эътибор билан ёндашилган. Унда халқимиз дунёқараши, менталитети, миллий анъаналаримиз ва қадриятларимиз ҳисобга олинган ҳолда иш тутилган. Жумладан, қонуннинг 6-моддасида рекламага қўйиладиган асосий талаблар қайд этилган. Хусусан, бу моддада порнографияни тарқатишга йўл қўйилмаслиги қоидаси мустаҳкамланган. Бундай чеклашни бошқа ривожланган мамлакатлар қонунларида учратиш қийин.

Мамлакатимизда алкоголли ичимликлар ва тамаки маҳсулотлари рекламасига ҳам муайян чеклашлар қўйилган. Уларнинг рекламаси тамаки чекиш ва алкоголли ичимликни истеъмол қилишнинг зарари ҳақида огоҳлантириш билан қўшиб олиб борилиши кераклиги ҳақида айтилади. Қонунда, шунингдек, қуввати 28 даражадан ортиқ бўлган алкоголли ичимликларни реклама қилиш, ТВ ва радиода эрталаб соат 7 дан кеч соат 22 гача тамаки маҳсулотларини ва қуввати 28 даражагача бўлган алкоголли ичимликларни реклама қилиш тақиқланиши ва бошқа бир қатор чеклашлар белгиланган.

Илғор ғарб мамлакатларида алкоголли ичимликлар ва тамаки маҳсулотлари рекламаси талаблари турлича. Масалан, Австрия, Канада, Нидерландия, Испания ва Швеция мамлакатларида бундай маҳсулотлар рекламаси ё чегараланган ёки умуман тақиқланади. Австрияда фақатгина ТВ ва радиода бундай реклама тақиқланади. Нидерландияда ҳам телевидение ва радиода тамаки маҳсулотлари рекламаси тақиқланади, спиртли ичимликлар рекламасига келсак, бунақа реклама спорт, болалар, соғлиқ каби тушунчаларни мутлақо ишлатмаслиги керак. Испанияда ТВ орқали сигаретлар ва қуввати 20 даражадан ортиқ бўлган алкоголли ичимликлар рекламаси тақиқланади. АҚШда чеклашлар фақат штатлар назорати доирасидагина мавжуд. Норвегияда бундай маҳсулотларни, ҳатто уларнинг рамзи туширилган ҳар қандай маҳсулотни реклама қилиш мумкин эмас.

Биз юқорида мамлакатимизнинг матбуот соҳасидаги қонунчилигини бошқа мамлакатлар қонунчилиги билан қисман солиштирдик, таҳлил қилдик. Натижа ўлароқ, республикамизда ОАВни ҳуқуқий тартибга солишда ўзига хос ютуқларга эришилганлигига гувоҳ бўламиз. Умуман, мамлакатимизнинг матбуот тўғрисидаги қонунчилиги ҳали яратилаётган бўлса-да, қабул қилинаётган қонунларимиз Ватанимизнинг том маънода чинакам ҳуқуқий давлатга айланиб бораётганлигидан дарак беради.

Музаффар ДЎСТҚОРИЕВ,
Тошкент давлат юридик институти 4-курс толиби

НОСИЁСИЙ ИҚЛИМ

ОБИДА

900 ёшли казарма

Норвегиянинг Фредрикштадт шаҳарчасида XI асрда қурилган казармадан ҳалиям фойдаланиб келишаяпти экан. Яна бир қизиқ томони шундаки, бу бино қурилишида ажойиб ғаройиботликлар мавжуд. Унинг тўртта дарвозаси бор, бу йилнинг тўрт фаслига, ўн иккита мўриси эса ўн икки ойга ишора. Казарманинг 365 та деразаси бўлиб, улар йилнинг кунларига рамзан ўрнатилган. Ҳар бир дераза рамкаси эса, 24 тадан бўлакдан ясалган. Бу ҳам аниқ — куннинг 24 соати. Шунингдек, унда 52 та хона мавжуд бўлиб, бу йилнинг 52 ҳафтасининг ифодасидир.

ЖАСОРАТ

Халоскор буви

Непал шаҳри яқинидаги бир қишлоқчада уч яшар болакай уйининг томида ўйнаб ўтирарди. Тўсатдан унга қоплон ҳужум қилиб қолди. Бечора болакай, агар халоскор бувиси бўлмаганида, ҳоли не кечар эди.

Жасоратли буви югуриб келиб, шартта набирасини йиртқичнинг чангалидан тортиб олди. Бола эса ҳали гап нимадалигини ҳам тушуниб улгургани йўқ эди. Унга ҳеч қандай зиён етмадию, баъзи ерлари салгина тирналди, холос. Бизнингча, бу ҳолни кўриб, қоплоннинг ўзи ҳам танг қолган бўлса керак. Яна қайдам...

ЭҲТИЁТСИЗЛИК

Машина... яйловга ўт қўйди

Эстонияда кейинги пайтларда ўрмон ёнғини ҳодисалари анча кўпайиб қолган. Уларнинг асосий айбдори сифатида тез-тез тилга олинадиганлар эса — бепарво сайёҳлар, албатта. Бироқ бу сафар...

Иэпра қишлоқчаси ёнидаги далага ўт кетди. Ўн гектар жойдаги яйлов, қирқ тонна хашакнинг кули кўкка совурилди. Билисизми, ёнғиннинг сабабчиси ким (тўғрироғи нима), дейишмоқда. Машинани айблашмоқда. Айрим гувоҳларнинг айтишича, ёнғин чиқишидан сал олдин бу ерда бир автомашина тўхтаган ва қўзғалаётиб, чуқур-чуқур "йўталиб" қўйган, "йўталган"ида тутунга аралаштириб, атрофга учқун ҳам сочган экан.

УДУМ

Қалинга илон билан най

Шри Ланканинг шимоли-ғарбидаги чангалзорларда жойлашган айрим қишлоқларда жуда қадимий урф-одатлар ҳали ҳам сақланиб қолган. Ана шу ердаги Кумбуквева деган қишлоқда ғалати одат бор. Улар бегона қишлоқ ёки бегона қабиладан қиз олишмайди. Қўшни қишлоқдан уйланган эркакдан ҳазар қилишади, уни одам қаторига қўшишмайди. Уларда қизлар жуда ёш эрга берилади. Келин учун бериладиган энг қимматбаҳо қалин — ўргатилган кобра, саватча ва най ҳисобланади.

Хориж матбуоти асосида

РУҲ ИМОРАТИНИ ТИКЛА!

Сукрот ҳаким насиҳатларидан

Сукротдан сўрадилар:
- Энг яхши бойлик нима?
У айтди:
- Холис дўст!

* * *

Бадавлат кишилардан бири бечоралик билан кун ўтказувчи Суқротни айблади.
Сукрот унга:
- Агар мен хоҳласам, сендек кун кечиришим мумкин! Аммо, сен ҳеч қачон мен каби ҳаёт кечиролмайсан! - деди.

* * *

Бойлардан бири Сукротга:
- Сен жуда камбағал ва қуруққўлсан! - деди.
Сукрот унга:
- Агар сен фақирлик лаззатини билганингда эди, менга ачиниш ўрнига ўзингга ачинар эдинг! - деб жавоб берди.

* * *

Суқрот қариган чоғида мусиқа билан шуғуллана бошлади. Шунда унга:
- Қариганда мусиқа ўрганишдан уялмайсанми? - дедилар.
У эса:
- Билишдан эмас, билмасликдан уялиш керак! - деб жавоб берди.

ЎЗБЕК АЁЛЛАРИ — КЕНТУККИ ШТАТИНИНГ ФАХРИЙ ФУҚАРОСИ!

ЭЪТИБОР

"Ҳуррият" ўқувчиларига Гулчеҳра Маткаримовани таништириб ўтириш шарт эмас. Ҳуқуқшунос, олима ва журналист, газетамизнинг фаол муаллифларидан бири Г.Маткаримованинг қатор мулоҳазаларга бой мақолалари газетамизда мунтазам ёритиб келинмоқда. Бевосита аёллар ҳуқуқи, ижтимоий ҳаётимизда маъмурий идораларнинг ўрни ва фаолияти хусусида мақолалари жамланган "Аввало инсон..." китобини бугун дўкон пештоқларидан тополмайсиз.

Хуллас, серқирра фаолият соҳибаси бўлмиш Гулчеҳра Маткаримовани қутлуғ Истиқлол байрами арафасида суҳбатга чорлаш ниятида

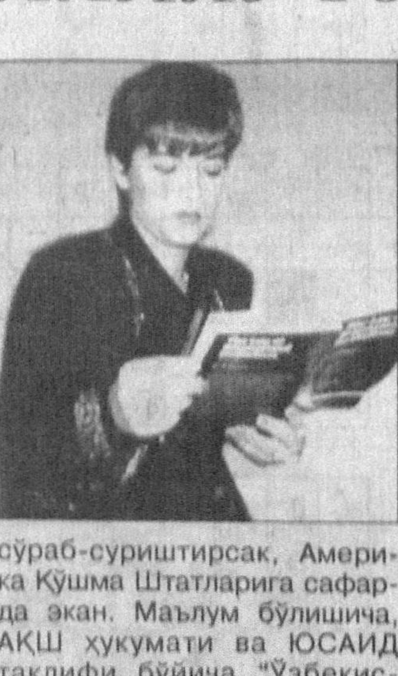

сўраб-суриштирсак, Америка Қўшма Штатларига сафарда экан. Маълум бўлишича, АҚШ ҳукумати ва ЮСАИД таклифи бўйича "Ўзбекистоннинг етакчи аёллари" дастурида иштирок этиш учун Гулчеҳра опамиз сафарга кетган экан.

Душанба куни эрталаб қўнғироқ қилиб билдикки, Г.Маткаримова тонг саҳарда юртимизга қайтиб келибдилар. Зиёратлар билан қутладик, сафар таассуротлари ва янгиликлардан сўрадик. Йўл машаққатидан ҳориган бўлса-да, опа раъйимизни қайтармади: йигирма кунлик сафар давомида ҳамюртларимиз кўплаб учрашувларда иштирок этиб, мезбонларга юртимиз ҳақида, амалга оширилаётган ислоҳотлар хусусида тўлқинланиб гапирибдилар, Вашингтон, Сан-Франциско, Нью-Йорк, Нью-Жерсида самимий мулоқотлар ўтказилибди, АҚШ адлия вазирлиги раҳбарияти билан бўлиб ўтган учрашув - катта мақолага мавзу бўларкан!

Энг муҳими - Гулчеҳра опа ва у кишининг ҳамроҳлари бўлмиш яна беш нафар юртимизнинг турли жабҳаларида фидойилик ила фаолият кўрсатаётган Раҳима Назарова, Мавлуда Ширинова, Ҳадича Жаъфарова, Наталья Кургановская Кентукки штатининг фахрий фуқаролигига қабул қилинибди.

Шу эмасми, республикамизда хотин-қизларга берилаётган катта эътиборнинг амалий ифодаси. Шу эмасми, бундай эътиборнинг амалий эътирофи!

Гулчеҳра Маткаримова сафар таассуротларини қоғозга туширгач, "Ҳуррият"га беражагини ваъда қилди. Ва унда юқорида номи зикр этилган аёлларимиз хусусида, уларнинг фаолиятлари борасида алоҳида фикр юритишни таъкидлади.

Ўз мухбиримиз

АЖАБО!

Ҳар нарсанинг стандарти бор даврда яшаяпмиз. Қарангки, спиртли ичимлик истеъмол қилишнинг ҳам жаҳон стандарти бор экан — бир киши учун йилига 10 литр. Бироқ руслар учун бунинг аҳамияти йўқ, шекилли, бу кўрсаткич ҳар бир рус бошига йилига 15 литрни ташкил этмоқда.

Ўзингни англаб ет! ҲУРРИЯТ мустақил газета

18 - 24 август 33 (135) сон

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Амирқул КАРИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ, Наим КАРИМОВ, Норали ОЧИЛОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Озод ШАРАФИДДИНОВ, Аҳмаджон ЎЛМАСОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт- матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Нуриддин ИСМОИЛОВ

Топшириш вақти — 21.00
Топширилди —19.00
Буюртма — Г 0667

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин. Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

ФЕЛЬЕТОН

Боботоғдай суянчиғи бор эмиш...

Аввало, танишиб олайлик. Оти-зотимни сўрасангиз, тир-тир этган тракторман. Туғилган еримда Т-40 бўлдинг, деб қулоғимга азон айтишган экан. Орқамга ўтсангиз ҳам, олдимга ўтсангиз ҳам, ёрлиғим бир хил 11-04 СМ; Бу дегани - Сариосиё манзилим.

Уч йилдирки, хўжайинга кучим етганча хизмат қилдим. Хўжайининг ким, десангиз, Эшназаров Абдухолиқ. Ўзи унчалик ёмон дала-даштни кезиб, бинойидек ишлаб юрувдим. Кўз тегди. Хўжайин молдунё ишқида ғирром бир ишга қўл урдими, бир куни шарт этказиб мени қамаб қўйишди. Кейин божхонадаги йигитлардан эшитиб қолдим. Устимда рухсат этилмаган юк бор эмиш. Менда нима гуноҳ, бир бойвачча ортди, мен тир-тир ташидим.

Хўжайин шўппайиб уйга кетди. Мен шахсий мулкдан давлат мулкига айланиб қолавердим. Кейин бир ҳовлига олиб бориб ташладилар. У ерда ҳам одамларнинг ҳожатини чиқараман!

Қарасам, биров ёнимга йўламайди. Қорним очди, сувсадим. Оёқларим акашак бўлиб, қотиб қолди. Кейин билсам, мени кўчага миниб чиқиш учун қандайдир рухсат керак экан. Менинг ҳужжат-қоғозларим чатоқроқми, ишқилиб, раис бова рухсат олиши керак эмиш.

Бир куни икки кишининг гапини эшитиб қолдим.

- Эшназаров бизни сўтга берибди, тракторини олиб кетармиш.

- Пулини берсин-у обиқни тўплаб, Абдухолиқ аканинг аризасини кўриб чиқибди. Хуллас, Эшназаровнинг даъвоси қондирилсин, унинг мулки / яъни, мен/ эгасига қайтарилиб берилсин, деган қарор бўлибди.

Искандар Кассиров ҳамманинг кўзига мўлтираб боқармиш: "Биродарлар, майли, Эшназаров тракторини олиб кетсин, бизга бировнинг мулки керак эмас. Бироқ пулимизни қайтариб беринглар, ахир бу халқники, у ёғини нима қиламан?"— дермиш. Қози бўлса, "Биз бу ёғини тўғриладик, у ёғи билан ишимиз йўқ", деб қовоқ солармиш...

Бу орада ётган еримга Абдухолиқ ака келиб кетди.

— Яна бироз чидаб тур, — деди оёқларимга тепиб, - худо хоҳласа, яқинда уйга равона бўласан.

Тўғрисини айтганда, ичичимдан куйиб кетдим. Эшназаровнинг Боботоғдай суянчиғи бор, деганлари наҳот рост бўлса? Йўқса, келиб-келиб, Денов у ёқда турсин, Сариосиёнинг қозикалонини ҳам ўз йўриғига юргизармиди? Орқатоғинг омон бўлса, рангу-рўйинг сомон бўлмас, деб машойихлар бекор айтмаган экан-да, водариғ.

одам эмас-у, гоҳи-гоҳида ичида бир нарса ғимирлаб қолади, шекилли. Тезроқ бой-бадавлат бўлиб, бировларнинг кўзини куйдиргиси келса керак-да.

Ҳай, қўйинг-чи, тонг саҳарлаб устимга миниб олади, индамасанг, хуфтонда ҳам тушмаса! Бошвоғим Абдухолиқ аканинг қўлларида. Бурган томонига кетавераман. Гўнг ташийман, шағал, ун ташийман, темир судрайман, мошин тортаман. Қисқаси, эшак билан одам боласининг кучи етмайдиган юмушларнинг барини қилавераман. Ишқилиб, сувимни ичириб турса бўлди, ёғимни қуйиб, тўрт оёғимни бутлаб қўйса бўлди, дейман.

Кўча-кўйни айланиб, неча кун ётдим, билмайман. Наҳотки, ичак-чавоғимни ағдариб, бўлак-бўлак қилиб сотиб юборишса, деб зириллайман. Йўқ, омадим бор экан, бир инсофли киши чиқди.

У ким, десангиз, Сариосиёдаги Кассиров номли ширкат хўжалигининг раиси Искандар Кассиров экан. Раис бува туман тайёрлов идорасига қуртдай қилиб 200 минг сўм ўтказибди ва мени ширкатга сотиб олибди. Бу трактор бизга керак, фойдаси тегади, дейди.

Тариллаб янги хўжайиннинг ҳовлисига бордим. Бир суюнаман, бир суюнаман. Хайрият, тағин кўпчиликнинг хизматига келдим. Занглаб, чиримайдиган бўлдим. Энди чопиб-чопиб чангитиб, кетаверсин.

- Бир тийин тўламайман, дебди.

- Қандай тўламайди, давлатнинг пули-ку бу?

- Эшназаровнинг орқасида Боботоғдай суянчиғи бор эмиш.

- Йўғ-э, ёлғондир-ов, дедим. Эски хўжайиннинг ўзи қонунни бузган бўлса, раис бова мени давлатнинг палон пулига сотиб олган бўлса, орқасида Боботоғ эмас, Ҳисор турса ҳам, эплай олмас...

Яна бир-икки ой чангтўзонга буланиб ётдим. Қарасам, миш-мишларнинг хашаги очилиб қолди. Бизнинг эски хўжайин ширкат раисини судга берибди. Деновдаги П.Жумақулов деган жаҳлдор бир қози шуни кутиб турган эканми, дарров халой-

Тракторнинг ҳасратини оққа кўчирувчилар:

Саъдулла СИЁЕВ, Тўлқин ҲАЙИТ

Музаффар кунлар

УМРИНГИЗГА БАРАКА!

Бундан ўттиз йил муқаддам Ўзбекистон радиосига ёшгина ва камтаргина бир йигит кириб келди. У ушбу даргоҳда ишлаш истаги борлигини айтганида радиодагилар унга бироз ажабланиб қарашди. Чунки ҳали жуда ёш, бунинг устига тажрибасиз бўлган бу йигитни радио ишининг ўзига яраша машаққати анчагина эзиб қўйиши мумкин эдида.

Унга турли баҳоналарни рўкач қилишди. Радиода ишлаш жуда қийинлигини айтишди. Лекин йигит радиожурналистикага иштиёқи жуда кучлилигини, бу йўлда ҳар қандай қийинчиликка чидашини айтиб, ўз сўзида туриб олди. Ўз орзусининг амалга ошишини истаб, оёқ тираб туриб олган бу йигит - ҳозир Ўзбекистон телерадиокомпанияси "Иқтисодиёт ваислоҳот" бош муҳарририятининг бош муҳаррири бўлиб ишлаётган Мухторбек Муродов эди.

Меҳнат фаолиятини операторликдан бошлаган Мухторбек Муродов ҳарбий хизматни тугатиб қайтгач, яна севимли касбини давом эттириб, радиожурналистикада бош муҳаррирлик лавозимигача кўтарилди.

Унинг ташаббуси, ташкилотчилиги боис тайёрланган ўнлаб мазмунли эшиттиришлар кўп йиллардан буён ўз мухлисларини хушнуд этиб келмоқда. Унинг "Денгизлар маржони", Тошкент метрополитени ҳақидаги "Ер остида ноёб қасрлар", ишчилар ҳаётидан ҳикоя қилувчи "Тунги жасорат" номли радиоочерклари мухлислар томонидан илиқ кутиб олинди.

Бир неча йилдирки, Мухторбек Муродов Ўзбекистон телерадиокомпанияси "Иқтисодиёт ва ислоҳот" бош муҳарририятининг бош муҳаррири сифатида ижодий жамоага саркорлик қилиб келмоқда. Унинг ташаббуси билан истиқлол йилларида ташкил этилган "Музаффар кунлар" муаллифлик эшиттириши ҳар сешанба куни радиотўлқинлари орқали хонадонларга кириб боради. Мустақиллик неъматлари ҳақида ҳикоя қилувчи мазкур эшиттириш мухлисларининг тобора кўпайиб бораётганлиги ижодкорга янги куч, илҳом бағишлаши табиий.

Ўз касбининг фидойиси, тиниб-тинчимайдиган, шогирдларига нисбатан ўта меҳрибон ва шу билан бирга ўта қаттиққўл раҳбар Мухторбек Муродов бу йил элликка кирибди.

Элликка кирибди-ю, ҳамон қадамидан ўт чақнайди, қирчиллама йигит ёшидагидек ҳаракатчан. Шу сабабдан бўлса керак, биров Мухторбек ака элликка кирибди деса, танишлари ҳам, ҳамкасблари ҳам сира ишонишмайди.

Биз - шогирдлари Мухторбек акага юзга кирганида ҳам қадамидан ўт чақнаб юришини тилаймиз.

Абдулла АЙИЗОВ

ҲУРРИЯТ SPORT

СЎНГГИ ИМКОНИЯТ - "ЮВЕНТУС"

Бундан 2-3 йил олдин Европа жамоаларини даҳшатга солган Туриннинг "Ювентус" жамоаси олдинги мавсумда анча қийин вазиятга тушиб қолганди. Италия А серияси баҳсларида аранг кучли олтиликдан жой олган жамоа учун Европа кубокларида тўп суриш муаммоси юзага келди. Юлдузлар жамоаси "Ювентус"нинг ягона умиди фақат ва фақат Интертото баҳсларига боғланиб қолганлиги футбол мухлисларига сир эмас.

Интертотодан УЕФА кубогига ўтиш учун бўлган баҳсларда Индзаги жамоадошлари яхши ҳаракат қилдилар ва финал иштирокчисига айландилар. 10 август куни бутун Италия мухлислари байрам қилишган бўлса ажабмас. Ўша куни "Ювентус" ўз майдонида Франциянинг "Ренн" жамоасини қабул қилиб, 2:0 ҳисобида ғалаба қозонди. Голларни 31- ва 63-дақиқаларда Италия ёқимтойига айланган Индзаги киритди. Эндиликда ювентусчилар жавоб учрашувига қўрқмасдан йўл олсалар ҳам бўлади. Бироқ французлар ҳам анойилардан эмас. Нима бўлганда ҳам жавоб учрашуви кескин ва муросасиз ўтиши аниқ. Ажабмас, ўз уйларидагидан кўра сафарда йирик ғалабани қўлга киритадиган "Юве" ўтмиш хотираларни яна бир карра Европа аҳлига эслатиб қўйса.

Қолган учрашувларда қуйидаги натижалар қайд этилди. "Монпелье" (Франция) - "Гамбург" (Германия) 1:1. Голларни Локо (14-пен) - Панадич (79) киритди.

"Вест Хем" (Англия) - Метц (Франция) 0:1. Голни Саха (12) киритди.

Жавоб учрашувлари 24 августда бўлиб ўтади.

ДУРАНГ ҲАМ ҚИММАТГА ТУШДИ

Мамлакатимиз миллий чемпионатининг XVIII тур ўйинлари кимгадир олам-олам қувонч бахш этган бўлса, яна кимгадир аксинча натижалар берди. Нима бўлганда ҳам XIX аср ўрталарида инглизлар томонидан ўйлаб топилган футбол деган баҳс бировга ғалаба-ю бировга мағлубият нашидасини суриш табиий қонун эканлигини аллақачон исботлаганди.

Ушбу турнинг марказий учрашуви "Хоразм" ва "Самарқанд" жамоалари ўртасида кечди. Иккала жамоа ҳам олдинги тур ўйинида майдондан бош эгиб чиқиб кетганди. "Хоразм" ўз мухлисларини ранжитмаслик учун ҳужумкор ўйин намойиш этган бўлса, "Самарқанд" пешқадамликни сақлаб қолиш учун зўр бериб ҳужумга отланди. Биринчи бўлим охиригача дарвозалар дахлсизлиги сақлаб қолинди: 0:0

Иккинчи бўлимнинг 62-дақиқасида С.Моргулис мезбонларни олдинга олиб чиқди: 1:0. Бироқ севинч узоққа чўзилмади. Бутун эътиборни ҳужумга қаратган самарқандликлар 82-дақиқада Ж.Ирисметовнинг голи эвазига мағлубиятдан қутулиб қолдилар ва очколар сони бўйича "Дўстлик" билан бир хил натижага эришдилар. Ушбу очко йўқотишдан сўнг Маҳмуд Раҳимов шогирдлари пешқадамликни иккинчи бор "Дўстлик"ка топшириб қўйдилар, начора. Бироқ асосий баҳслар ҳали олдинда.

Қолган учрашувларда қуйидаги натижалар қайд этилди:
"Насаф" - "Металлург" 2:1
"Зарафшон" - "Пахтакор" 2:2
"Андижон" - "Нефтчи" 1:1
"Сурхон" - "Навбаҳор" 1:0
"Дўстлик" - "Темирйўлчи" 7:2
"Трактор" - "Янгиер" 2:0
"Бухоро" - "Сўғдиёна" 1:0.

Шуҳрат ТОЖИЕВ

ДОЛЛАР ЖОНДАН АЗИЗМИ?

Унда нега айрим кимсалар пул учун заҳар ютишмоқда

ПАНЖАРА

Бу ҳақда биз бундай заҳархўрлардан бир нечтасининг умрини сақлаб қолган, шу билан бирга оғир турдаги жиноят ҳисобланмиш гиёҳванд моддалари ташиш жиноятини фош этган Бухоро тармоқ ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция подполковниги Саъдулло Шарипов билан суҳбатлашдик.

— Саъдулло ака, одамнинг оласи ичида, деган гап бор. Шу боис, сиртдан қараб киши дилидагини уқиб олиш қийин. Қолаверса, одамнинг ошқозонида нима борлигини билиш, у нима овқат еганини айтмаса, жуда қийин-ов...

— Тўғри айтасиз. Гоҳида ҳомиладор аёлнинг ўғил ва қиз кўриши борасида баҳс-мунозаралар бўлиб туриши бор гап. Лекин, айрим эркак кишиларнинг қорнида героин гиёҳванд моддаси борлигини сиртдан қараб, аниқлаш осон иш эмас. Лекин, бир нарса тажриба, хизмат соҳасига меҳр билан ёндашиш ва синчковлик киши дилидагини юзидан сезиб олишга имкон беради.

Афсуски, гиёҳванд моддаларни темир йўллар орқали ташишга уринаётганлар сони камаймаяпти. Яқинда "Душанбе — Волгоград" поездининг 12-вагонида кетаётган йўловчи - тожикистонлик Акбар Маъруфов ҳам бирдан ҳушидан кетгани туфайли зудлик билан касалхонага олиб борилди. Лекин, шифокорларнинг уриниши бекор кетди. Кўп миқдорда гиёҳванд моддани ютиб олган ва шу йўл билан уни Волгоградга етказмоқчи бўлган Акбар касалхонада бу дунёдан кўз юмди. Мутахассислар унинг ошқозонидан целлофан халтачаларига ўралган 176 грамм миқдорида героин моддасини олдилар.

Ходимларимиз 259-сонли "Душанбе - Волгоград" поездининг 4-вагонида кета туриб тўсатдан ҳушидан кетган йўловчи — Тожикистон Республикасининг Қўрғонтепа вилояти Куйбишев туманида яшовчи Мирзоназар Алимардоновга ёрдам кўрсатишга уриндилар. Бироқ, бемор ўша ерда вафот этди.

Марҳумнинг нима сабабдан ўлганини билиш учун тиббий экспертизадан ўтказдик. Шунда унинг ошқозони ва ичакларидан 31 дона тўппонча ўқига ўхшаш капсула ичига жойланган героин гиёҳванд моддаси чиқди. Маълум бўлишича, шулардан айримлари ошқозонда ёрилиб кетган экан. Натижада ҳали қирқ ёшга ҳам тўлмаган Алимардонов ҳаётдан бевақт кўз юмди.

- Ёш болага: "Ҳой бола, буни қўй, ёмон бўлади", десангиз баттар ўчакишганидек, ошқозонига героин моддасини ютиб Ғарб ўлкаларига олиб бориб сотишга уринаётган айрим касалларнинг яна ва яна учраётганини қандай баҳолайсиз.

- Бунинг турли сабаблари бор. Эътибор қилсангиз, бу усулда гиёҳванд модда ташувчиларнинг деярли барчаси тожикистонлик фуқаролар. Демак, бунга у ердаги вазият ҳам таъсир кўрсатаётган бўлиши эҳтимолдан холи эмас. Лекин нима бўлганда ҳам инсон ўз қадр-қимматини, ўзи учун энг зарур бўлган соғлигини эҳтиёт қилиши керак.

Шунча ташвиқоту тарғиботлардан кейин ҳам айрим кимсаларнинг ҳамон темир йўллари орқали уларни ташишда давом этишаётганига ҳайрон қоласан, киши. Қолаверса, бундай нотавонларнинг: "Героиндан ким кўп юта олади", дея баҳс бойлашгандек, 100-200 граммлаб эмас, балки бир килодан зиёд героин гиёҳванд моддасини ошқозонига ютиб олиб ўтказишга уринишаётгани кишини янада таажжубга солади.

Ходимларимизнинг зийраклиги туфайли қорнида 1 кило 122 грамм героин гиёҳванд моддасини олиб ўтишга уринган "Душанбе - Волгоград" поезди йўловчиси — Тожикистон Республикасининг Кафарниҳон туманида яшовчи фуқаро Мирали Санговнинг ниятини тушунмай қолдик. У шифокорларнинг саъй-ҳаракати билан омон қолди. Бироқ унинг тирик қолганидан хурсанд бўлиш ўрнига, боласидан ажралган онадек, ичидаги "боласи" учун бўзлаб йиглаб юборгани кишини янада таажжубга солади. Эй банда, тирик қолганингга шукур қилмайсанми десак, бундан кўра ўлганим яхши эди дейди. Тавба, сал ғалати бўлса ҳам айтайлик, ўлгинг келса бировларни заҳарламай ўлавер, дегинг келади бундайларга қараб.

Наҳотки уларнинг кўзига кўринаётган мўмай пул ва доллар жонидан ҳам азиз бўлса? Қолаверса, ҳаёт инсонга бир марта берилади. Лекин қалби сўқир кимсалар мол-дунё, бойлик олдида ўзининг соғлигини ҳам писанд қилмайдилар. Бўлмаса ҳаётда инсон соғлигидан қиммат нарсанинг ўзи йўқ. Ўз ошқозонига бир неча юз грамм, ҳатто бир килогача героинни ютиб олиб ўтишга ҳаракат қилган кимсалардан ўндан зиёди йўлда вафот этишди.

Яқинда ходимларимиз "Душанбе - Волгоград" поездининг 11-вагони 1-жойида кетаётган йўловчи — Тожикистон Республикасининг Душанбе шаҳрида яшовчи фуқаро Камолиддин Ниғматовни гумонсираб бўлимга олиб келдилар. Тезкор тадбирлар натижасида унинг ошқозонига гиёҳванд модда ютиб олганлиги аниқланди. Биринчи куни унинг орқа чиқарув аъзосидан 32 дона елим халтачага ўралган, ичига 160 грамм героин моддаси солинган шарикчалар олинди. Иккинчи куни эса яна 6,5 грамм героин гиёҳванд моддаси 2 дона шарикчада туширилди.

Айнан шу куни ўша вагоннинг 12-ўриндигида сафарга кетаётган тожикистонлик Тоғаймурод Шаропов ҳам ходимларимизнинг диққатини тортди. Унинг бежо ҳаракатидан гумонсираган жиноят қидирув бўлинмаси ходимлари уни ҳам секин текшириб кўришганда бу шахснинг 160 граммга яқин миқдордаги героинни 35 дона елим халтачага солиб ютиб олиб кетаётгани маълум бўлди. Унинг тушунтиришича, ушбу моддани у Душанбе шаҳридан сотиб олган ва уни Волгоград шаҳрига олиб бориб сотмоқчи бўлган.

Худди шунингдек, мазкур поезднинг 4-вагони 22-жойида хотиржам кетаётган тожикистонлик Соҳибназар Расулов ҳам юқоридаги биродарлари сингари 100 граммдан зиёд героинни орқа чиқарув тешигидан чиқариб берди. Унинг айтишича, ушбу героинни унга нотаниш киши берган бўлиб, мабодо буни у Волгоградга етказиб берса, унга 300 АҚШ доллари миқдорида ҳақ тўлар экан.

Расулов сингари Қурбон Худойназаров ҳам 200 грамм героинни ичига ютиб олиб кетаётганида сири фош бўлди. Чунки унинг кўрпа жилди орасига яшириб қўйган озгина миқдордаги гиёҳванд моддаси ва ошқозонидаги 27 дона шариксимон гильзага жойланган "овқати" ҳам топиб олинди. У ҳам Расуловга ўхшаб 300 доллар учун жонини гаровга қўйганлардан экан.

— Сиз нима дейсиз, наҳотки бу одамлар 300 доллар учун ўз ҳаётини гаровга қўйди экан?

- Биз уларга шу саволни берганимизда ўзларида шароит оғирлиги учун шундай йўл тутишга мажбур бўлганлиги айтди. Лекин, нима бўлганда ҳам инсон соғлиги ҳар нарсадан қиммат туради. Шуни унутмаслик керак.

Хуллас, бировларни заҳарламоқ ниятида "заҳар" ютиб йўлга отланган бу кимсаларга таъзия билдиришга ҳам кишининг тили бормайди. Ўз айбини яшириш учун бандасининг кўзини шамғалат қилишга уринган бу кимсанинг Яратган эгам томонидан ўз жазосини олгани зора бошқа нарко-бизнесчиларга ҳам ўрнак бўлса эди.

Қолаверса, бевақт ва беажал оламдан ўтган бу кишиларнинг нияти нопоклигини бандаси кўрмагани билан Яратган эгам кўриб турибди. Сизу бизнинг кўзимизни шамғалат қилиб қанчалаб кишиларнинг умрига зомин бўлаётган заҳарфурушларни Яратганнинг ўзи жазолаб турибди.

Суҳбатдош: Шуҳрат РЎЗИЕВ

— Истиқлолнинг ўғлиман!..

ОВОЗА

Термизлик икки киши қўл ташлашиб, ким ўзарга ... мантини паққос тушира кетибди. Бири 28 тага аранг етказибди, "ғолиб" эса 53 та қўлбола мантини кўрдим демай!.. Ажабланарли жойи шуки, икки зиёли бир ўтиришда шунча манти еса, тадбиркор ёки қорни катталар қанча ер экан?!

БОШҚОТИРМА

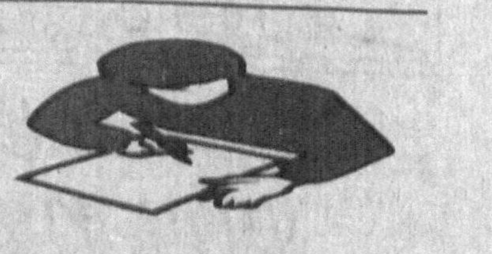

БЎЙИГА: 1.Ойни ..?... ёпиб бўлмайди. 2.Ўрта ер денгизидаги орол. 3.Африканинг ғарбидаги ороллар мажмуи. 4.Тўрт ёшли от ёки туя. 5.Паррандачилик маҳсулоти. 6.Эркак исми 8.Тасма, қайиш. 9.Баъзи ўсимликларнинг ўткир учли қаттиқ қисми. 12.Эпилепсиянинг (касаллик) халқ орасидаги номи. 17.Юнгдан босиб ишланган палос. 18.Ипакка ўхшаш силлиқ ип газлама. 20.Торондошларга мансуб ошловчи хусусиятига эга бўлган ўт. 21.Қовун-тарвузнинг кесилган бўлаклари. 23. Меҳнатнинг пешонадаги нишонаси. 24.Россия телеканалларининг бири. 26.Югославиядаги миллатлардан бирининг тили. 27.Ўзга, бегона, ёт одам. 29.Франциядаги дарё. 30.Сидирға ип газлама. 32. Фарғона вилоятидаги туман марказларидан бири. 33.Европада Волгадан сўнг энг узун дарё. 38."Себ"нинг ҳозирги талқини. 39.Уруғи топилмас қуш. 41.Этник бирлик. 42.Ҳийла, дасиса.

ЭНИГА: 6.Йил, вақт, кун. 7.Хўл мева. 10.Балиқ тури. 11. Белги, из, аломат. 13.Гиёҳ ўсмайдиган, яланғоч ер. 14.Т.Хейердалнинг чоғроқ кемаси. 15."Қора"нинг зид маъноси. 16.Африкадаги давлат. 19. Туман, ноҳия. 20.Туркий оилага кирувчи тиллардан бири. 22.Туркманистон пул бирлиги. 24.Ҳам дарё, ҳам таом. 25.Ҳароратни ўлчайдиган асбоб. 26.Етим. 28. Мерос эгаси. 31.Рангсиз, ёнувчи газ. 32.Никоҳланмаган ота-онадан туғилган бола, ...?..и зино. 34. Шарм, ҳаё, иффат. 35.Мусиқий ноталардан бири. 36.Қадимий мусиқа асбоби. 37.Муайян соҳага доир сўз ёки сўз бирикмаси. 40.Ўзбек драматурги ва шоири. 41.Ғалла сақлаш учун қурилган жой; кандик. 43. Халқ томонидан яратилган образли ва ҳикматли ибора, гап. 44.Тор йўл, тротуар.

Тузувчи: Т.УМАРОВ

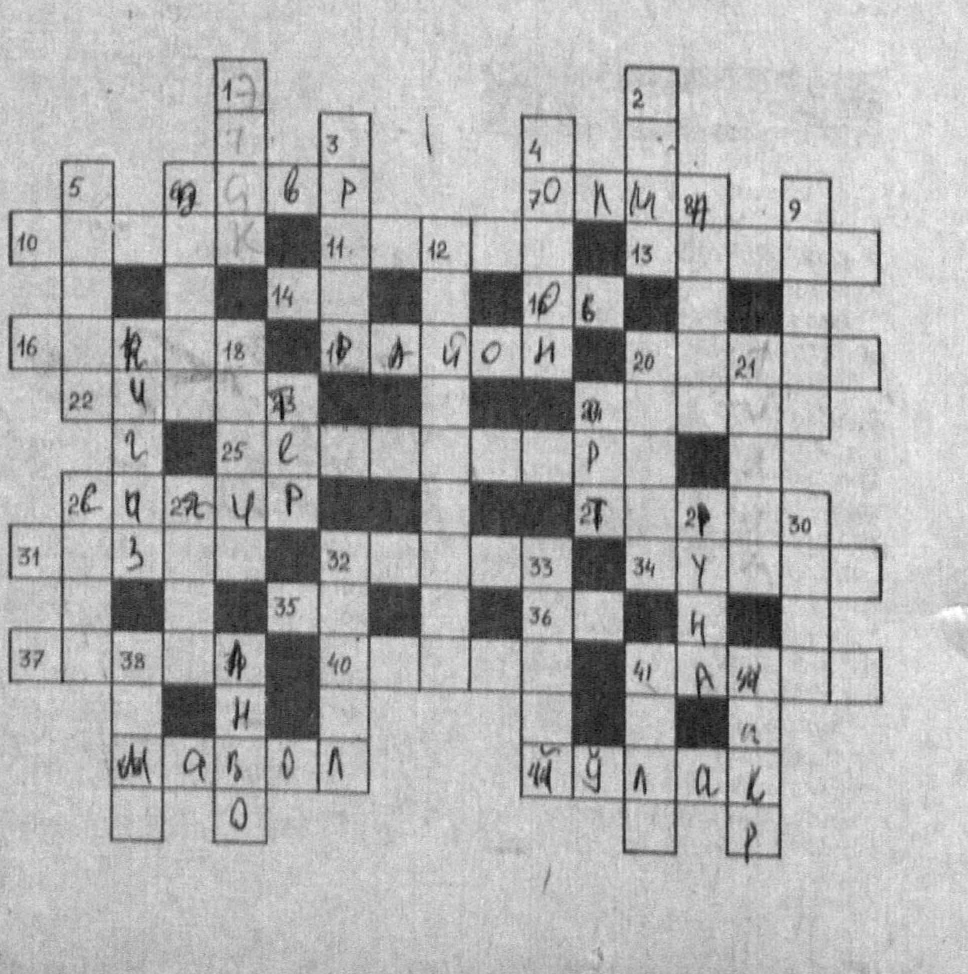

Тошкент Давлат Университети томонидан 27.06.1991 й.да Хазратов Абдурахмон Авлоевич номига берилган ФВ № 973763 рақамли диплом йўқолгани сабабли бекор қилинади